→ Darmstadt, LB, ~~Hs~~ Hs. 1098
Jena UB Fragm. bas 3
Münster, StA, VII 2a Nr. 10

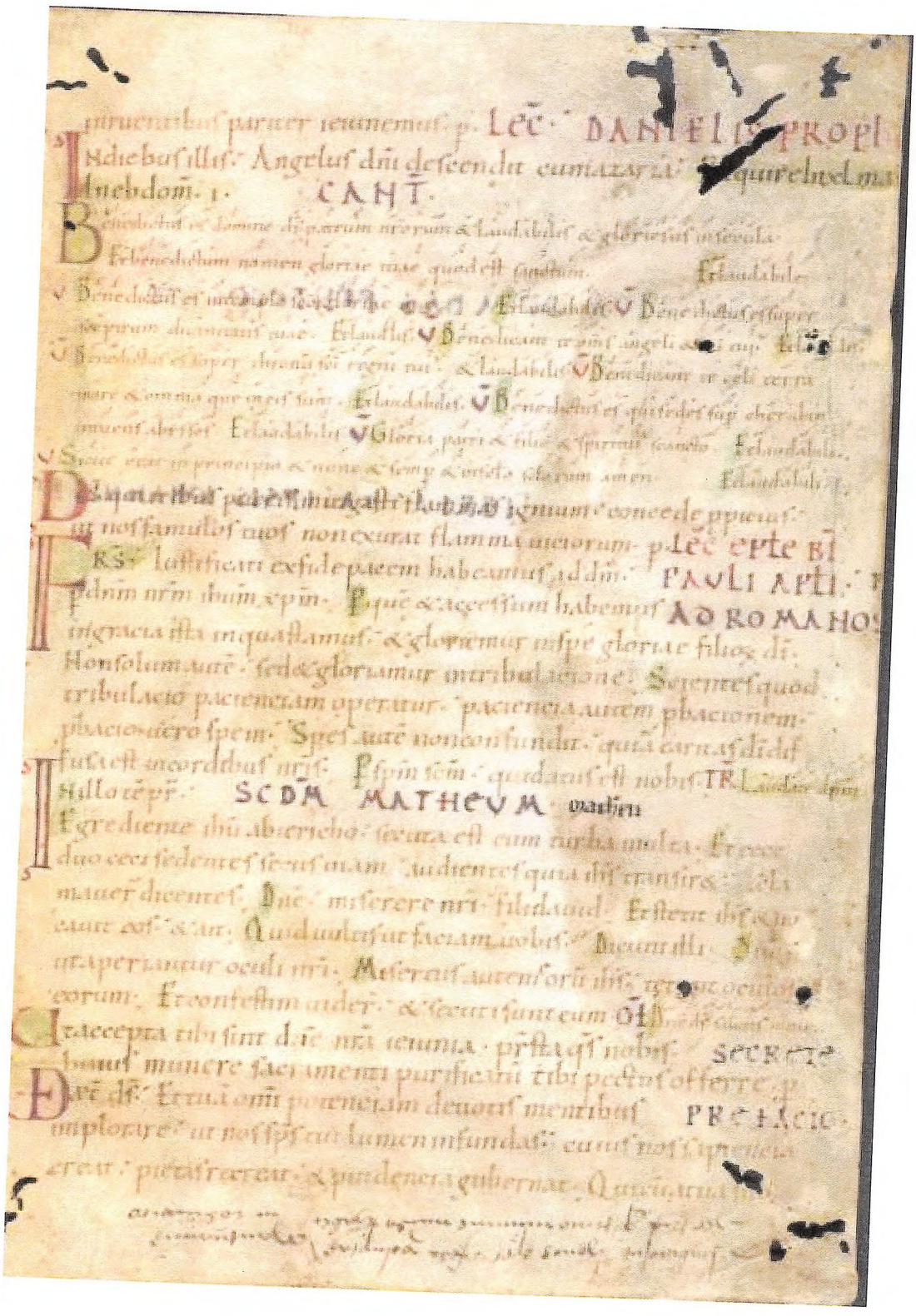

London
University College
Fragm. bas 5

BILDTEIL_.QXD 25.07.2004 23:53 Seite 158

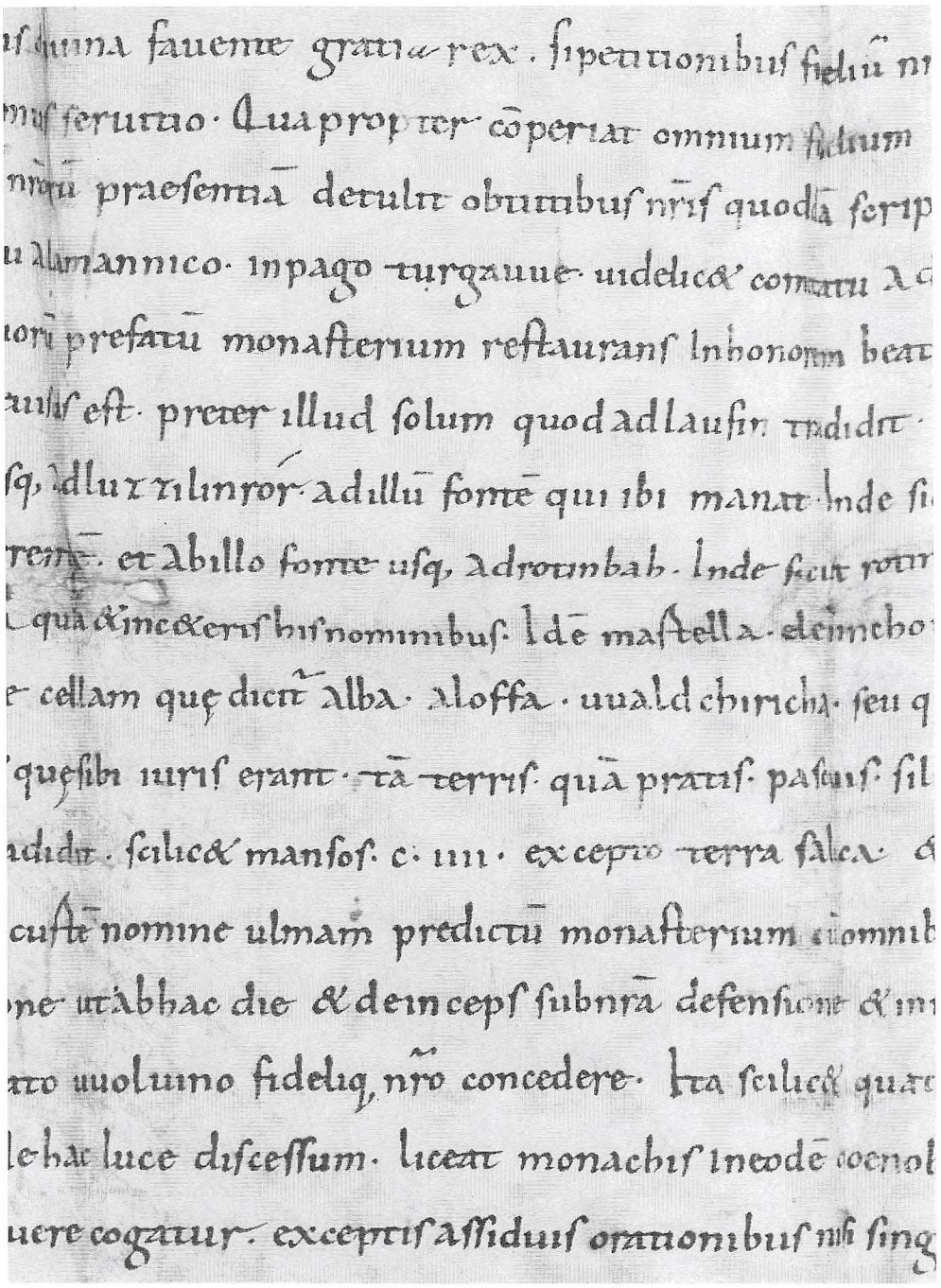

158. Zürich, Staatsarchiv, C II 17 Nr. 3 (DLD 90)

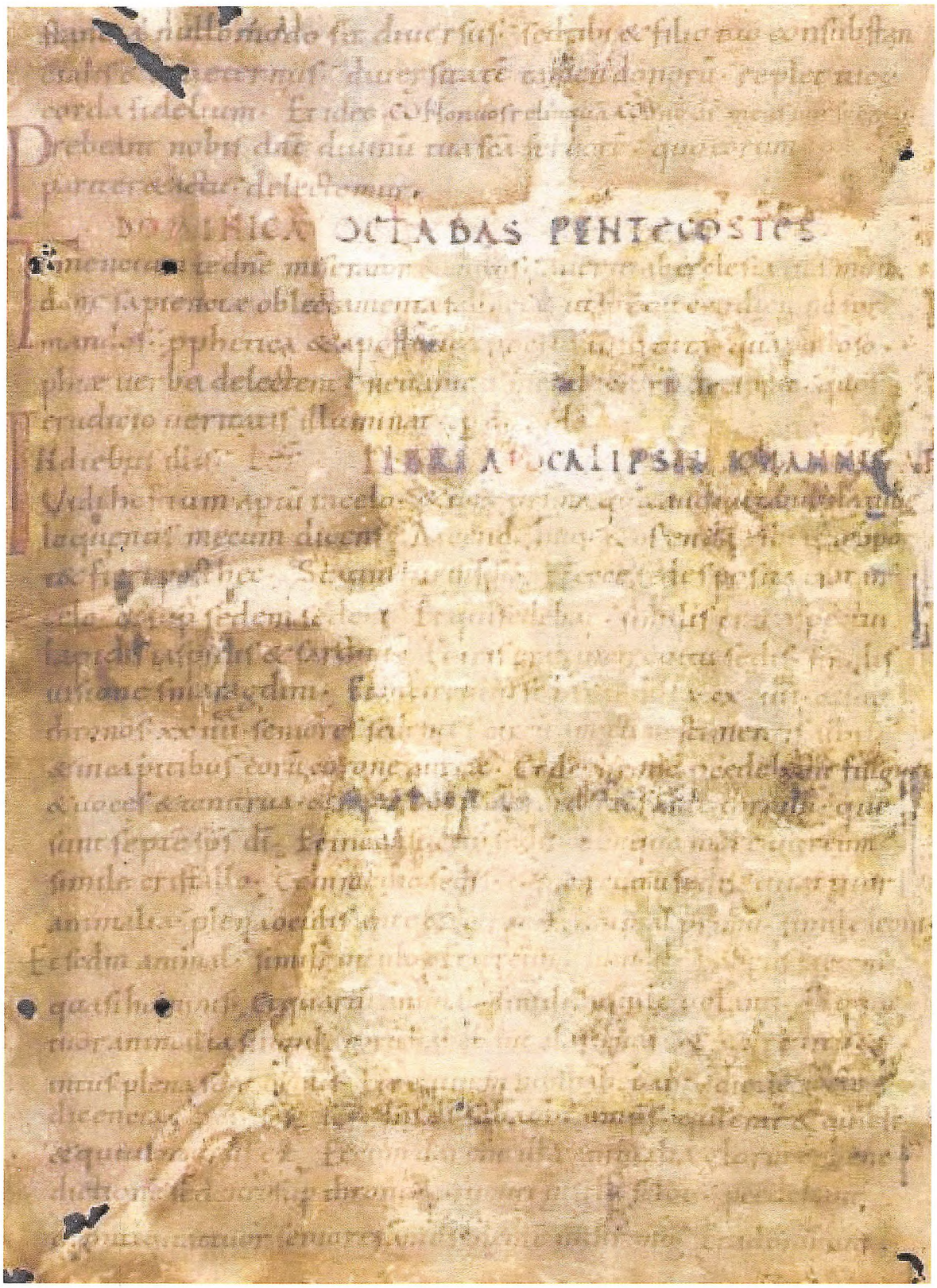

London, University College, Fragm. Lat. 5

BILDTEIL_.QXD 25.07.2004 23:53 Seite 157

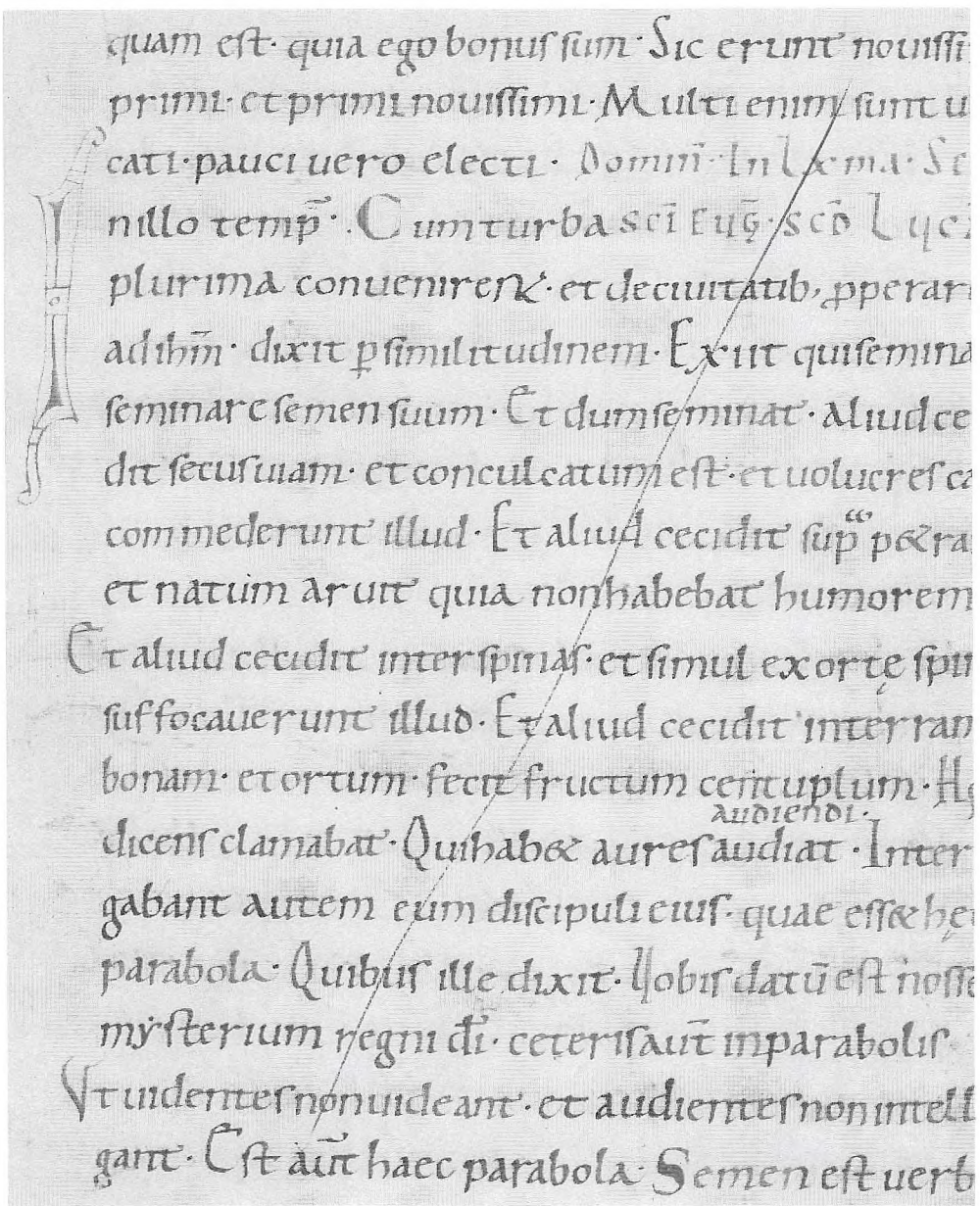

157. Zürich, Staatsarchiv, C VI 1 II 8, fol. 9r

Transeamus usq; bethleem · et uideamus hoc uerbum
quod factum est · quod dñs ostendit nobis · Et uenerunt
festinantes · et inuenerunt mariam et ioseph · et infan
tem positum inpresepio · Uidentes autem · cognouer
de uerbo quod dictum erat illis de puero hoc · Et omnes
qui audierant mirati sunt · et de his quae dicta erant
a pastoribus ad ipsos · Maria autem conseruabat om
nia uerba haec conferens in corde suo · Et reuersi sunt
pastores glorificantes et laudantes dm · in omnibus
quae audierant et uiderant · sicut dictum est ad illos ·

INNAT DNI · INITIUM · SCI · EU · SEC · IOHANN EM ·

In principio erat uerbum · Et uerbum erat apud dm ·
et ds erat uerbum · Hoc erat in principio apud dm ·
Omnia per ipsum facta sunt · et sine ipso factum est
nihil · Quod factum est · in ipso uita erat · Et uita erat
lux hominum · et lux in tenebris lucet · et tenebrae
eam non comprehenderunt · Fuit homo missus a do.
cui nomen erat iohannes · Hic uenit in testimonium

London, V+A Mus., Ms. 567-1893, fol. 3r

Image: dch200502023365-001.TIF V&A Images

IN VIG NATŌI·SCĀ·S·F·SEC·MATHEVM·

In illo tēp̄· Cum esset desponsata mater iesū maria
ioseph· ante quam conuenirent inuenta est in utero ha
bens· despūscō· Ioseph autem uir eius cum esset iustus·
et nollet eam traducere· uoluit occulte dimittere eam·
Hec autem eo cogitante· ecce angelus dñi in somnis ap
paruit ei dicens· Ioseph fili dauid· noli timere accipe
re mariam coniugem tuam· Quod enim in ea natum
est· despūscō est· Pariet autem filium· et uocabis nom̄
eius iesum· Ipse enim saluum faciet populum suum· a pec
catis eorum· IN PRIMO GALLICINIO· MATHEVM·

In illo tēp̄· Exiit edictum a cęsare augusto· ut de
scriberetur uniuersus orbis· Hec descriptio prima fa
cta est· a preside syriae cyrino· Et ibant omnes· ut
profiterentur singuli in suam ciuitatem· Ascendit
autem et ioseph a galilea de ciuitate nazareth in iu
deam ciuitatem dauid· quae uocatur bethleem·
eo quod esset de domo et familia dauid· ut profite

London, V+A Mus.,
Ms. 567-1893

f2

retur cum maria desponsata sibi uxore pregnante. Factū
est autem cum essent ibi. impleti sunt dies ut pareret.
et peperit filium suum primogenitum. et pannis eum
inuoluit. et reclinauit eum inpresepio. quia non erat
ei locus indiuersorio. Et pastores erant inregione ea
dem uigilantes. et custodientes uigilias noctis. supra
gregem suum. Et ecce angelus dñi stetit iuxta illos.
et claritas di circumfulsit illos. et timuerunt timore
magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enī
euangelizo uobis gaudium magnum. quod erit omni
populo. quia natus est nobis hodie saluator. qui est
xp̄s dns inciuitate dauid. Et hoc uobis signum. Inue
nietis infantem pannis inuolutum. et positum inpre
sepio. Et subito facta est cum angelo multitudo mi
licie celestis. laudantium dm et dicentium. Gloria
inaltissimis do. et interra pax hominibus. bone uo
luntatis. IN PRIMO MANE. S FC̄ L y C A M.
In illo temp̄. Pastores loquebantur adinuicem.

f 2 v

London, V+A Mus, 567-1893

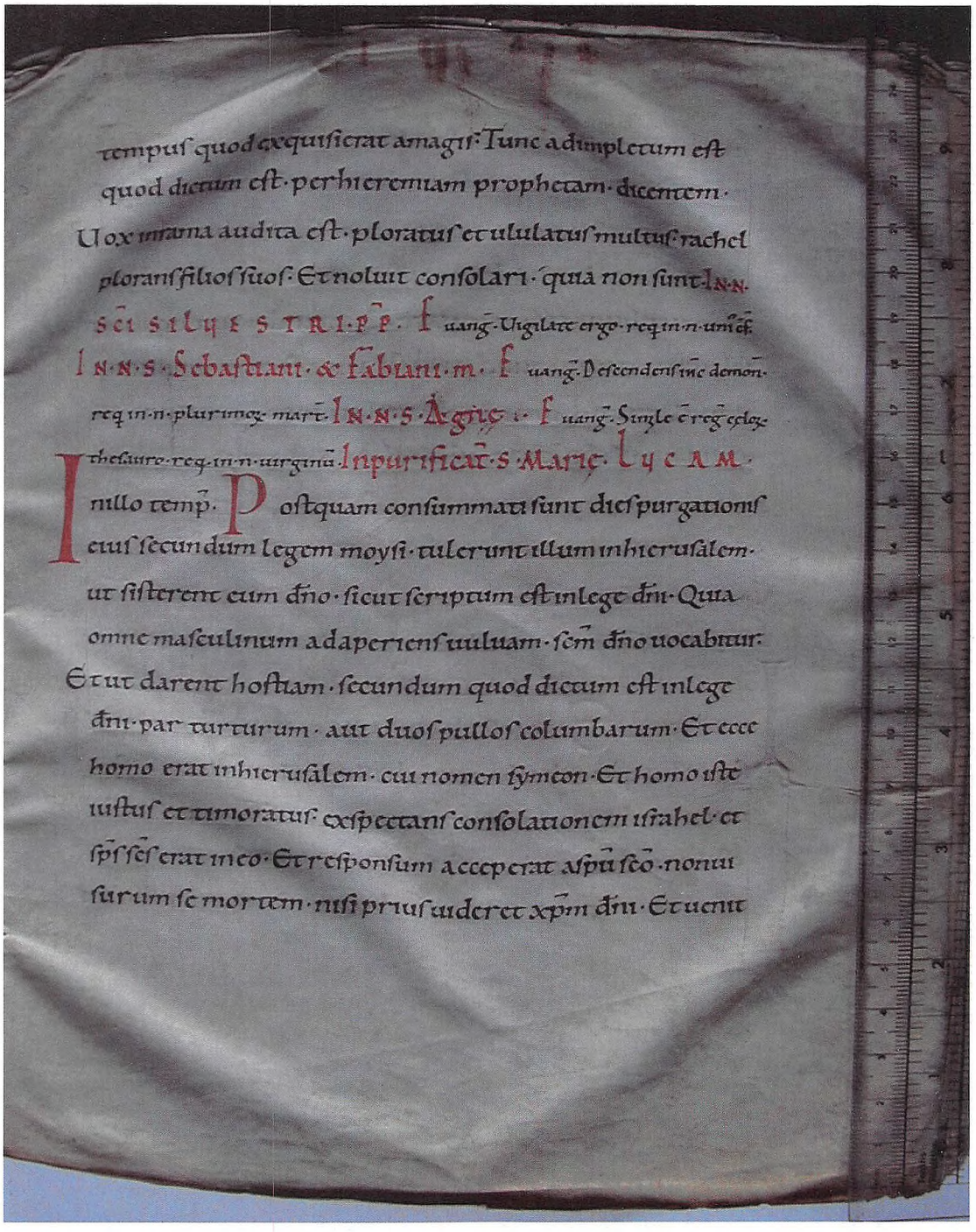

tempus quod exquisierat amagis: Tunc adimpletum est
quod dictum est· per hieremiam prophetam· dicentem·
Uox in rama audita est· ploratus et ululatus multus: rachel
plorans filios suos: Et noluit consolari· quia non sunt· In·N·
sci silyestri·p̄p· f uang̃· Uigilate ergo· requ in·n· uni cf·
In·N·S· Sebastiani· & Fabiani·m· f uang̃· Descendens sīc domin·
req in·n· plurimor· martr· In·N·S· Agnetis· v· f uang̃· Simle c̄ reg̃ celes·
thesauro· req· in·n· virginū· Inpurificat̄·s· Marie· Lycam·
In illo temp̄· Postquam consummati sunt dies purgationis
eius secundum legem moysi· tulerunt illum in hierusalem·
ut sisterent eum dño· sicut scriptum est in lege dñi· Quia
omne masculinum adaperiens uuluam· sc̄m dño uocabitur·
Et ut darent hostiam· secundum quod dictum est in lege
dñi· par turturum· aut duos pullos columbarum· Et ecce
homo erat in hierusalem· cui nomen symeon· Et homo iste
iustus et timoratus: exspectans consolationem israhel· et
sp̄s sc̄s erat in eo· Et responsum acceperat a sp̄u sc̄o· non ui
surum se mortem· nisi prius uideret xp̄m dñi· Et uenit

f 5

London, V+A Mus., M. 567-1893

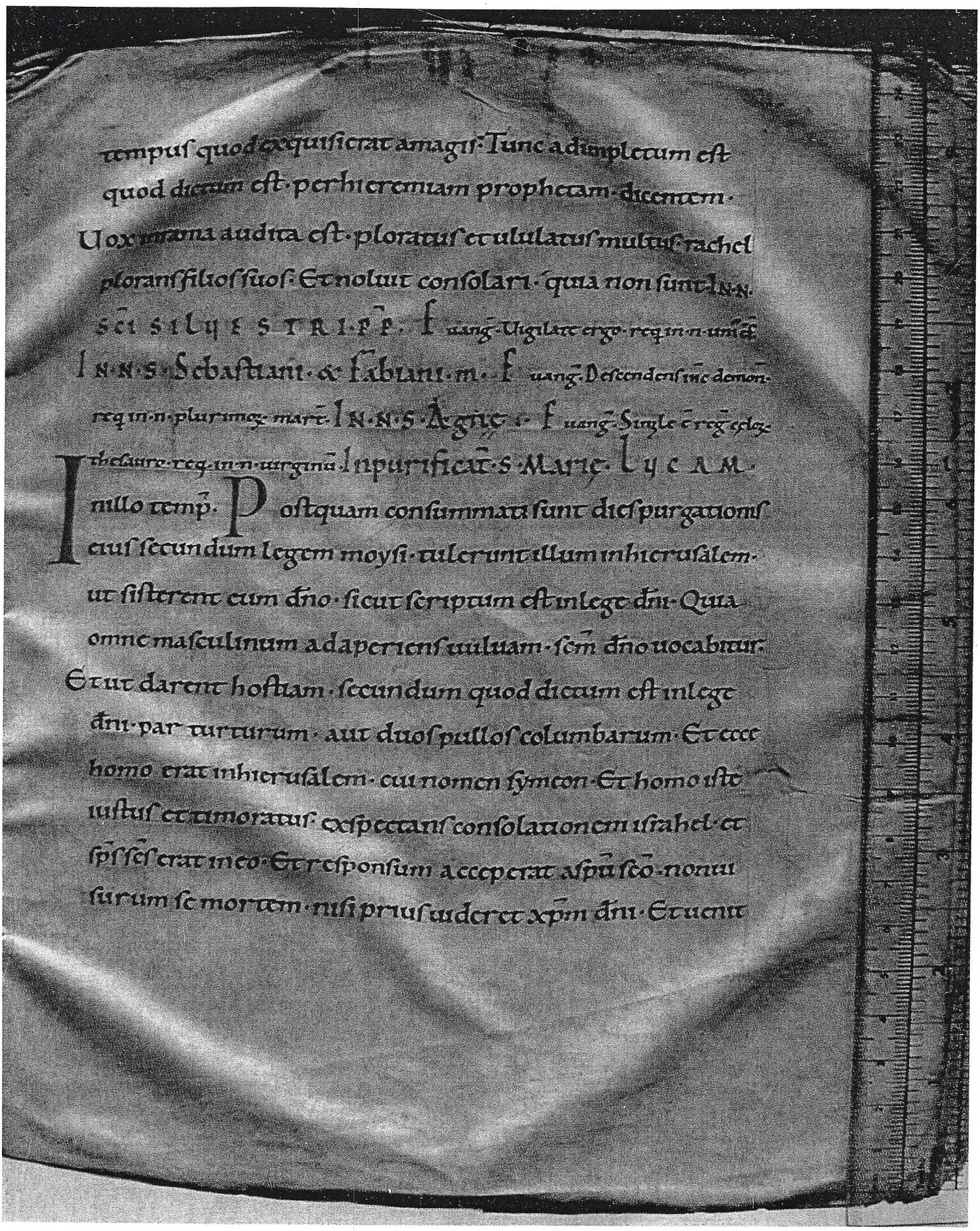

tempus quod exquisierat amagis· Tunc adimpletum est
quod dictum est· per hieremiam prophetam· dicentem·
Uox in rama audita est· ploratus et ululatus multus· rachel
plorans filios suos· Et noluit consolari· quia non sunt· IN·N·
S̄CI SILVESTRI·P̄P· f uang· Uigilate ergo· req in·n· um̄ d̄i
IN·N·S· Sebastiani· & fabiani· m·· f uang· Descendens inc demon·
req in·n· plurimor· mart· IN·N·S· Agnetis· f uang· Simile ē regn̄ celor·
thesauro· req· in·n· uirginū· Inpurificat̄· S· Marie· LYCAM·
In illo temp̄· Postquam consummati sunt dies purgationis
eius secundum legem moysi· tulerunt illum in hierusalem·
ut sisterent eum dño· sicut scriptum est in lege dñi· Quia
omne masculinum adaperiens uuluam· sc̄m dño uocabitur·
Et ut darent hostiam· secundum quod dictum est in lege
dñi· par turturum· aut duos pullos columbarum· Et ecce
homo erat in hierusalem· cui nomen symeon· Et homo iste
iustus et timoratus· exspectans consolationem israhel· et
sp̄s̄s̄ erat in eo· Et responsum acceperat a sp̄u sc̄o· non ui
surum se mortem· nisi prius uideret xp̄m dñi· Et uenit

London, V+A Mus., Ms. 567-1893

f. 5r

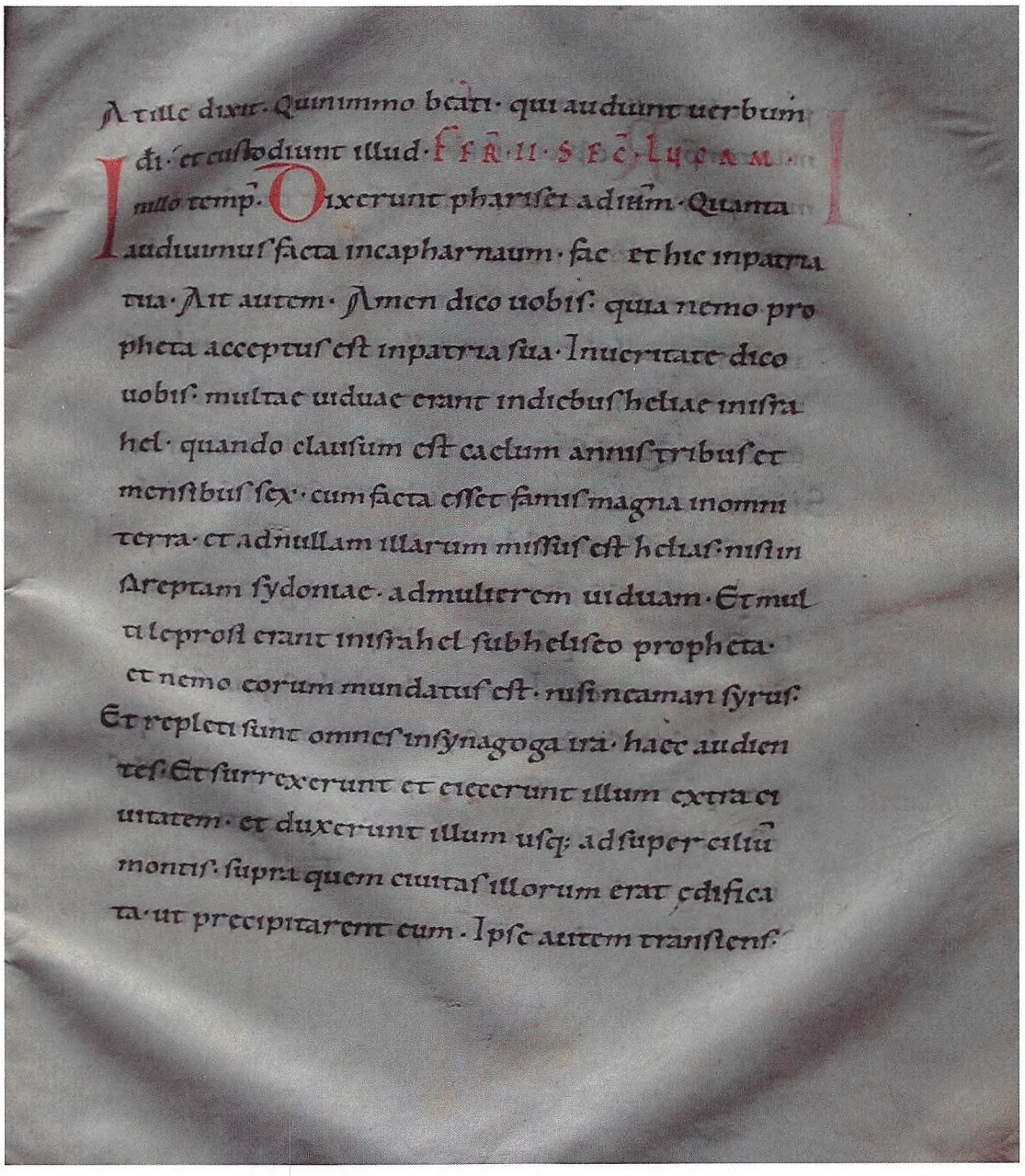

Ait ille dixit· Quinimmo beati· qui audiunt uerbum
dei· et custodiunt illud· FERIA SEC LECTIO
In illo tempore· Dixerunt pharisei ad iesum· Quanta
audiuimus facta in capharnaum· fac et hic in patria
tua· Ait autem· Amen dico uobis· quia nemo pro
pheta acceptus est in patria sua· In ueritate dico
uobis· multae uiduae erant in diebus heliae in isra
hel· quando clausum est caelum annis tribus et
mensibus sex· cum facta esset fames magna in omni
terra· et ad nullam illarum missus est helias· nisi in
sareptam sydoniae· ad mulierem uiduam· Et mul
ti leprosi erant in israhel sub heliseo propheta·
et nemo eorum mundatus est· nisi naaman syrus·
Et repleti sunt omnes in synagoga ira· haec audien
tes· Et surrexerunt et ecicerunt illum extra ci
uitatem· et duxerunt illum usq; ad superciliu
montis· supra quem ciuitas illorum erat edifica
ta· ut precipitarent eum· Ipse autem transiens·

f.24

London V+A Mus., Ms. 567-1893

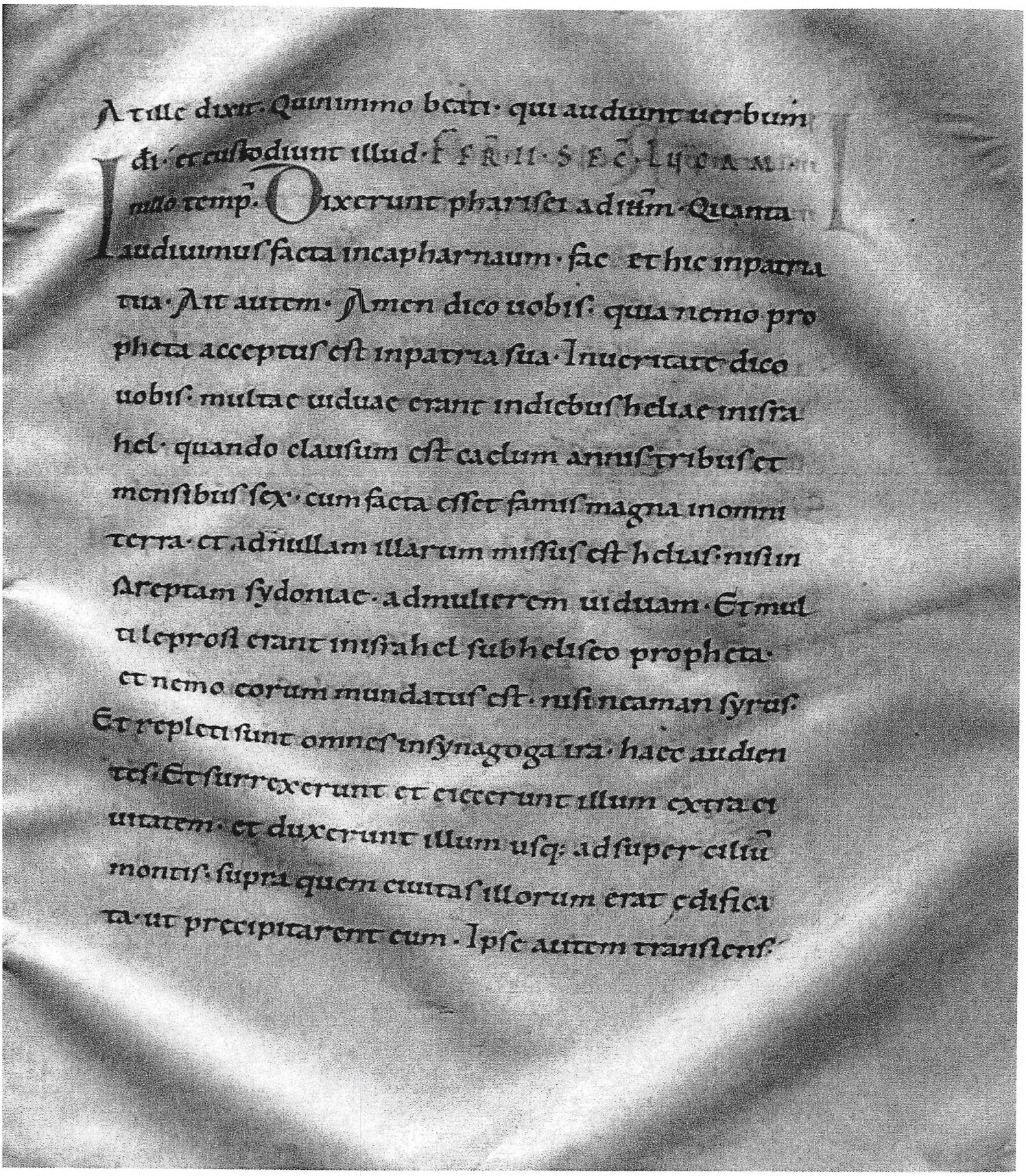

Ille dixit. Quinimmo beati qui audiunt uerbum
dei. et custodiunt illud. ℣ ℟. ii. sec. Luc.
In illo temp. Dixerunt pharisei ad iesum. Quanta
audiuimus facta in capharnaum. fac et hic in patria
tua. Ait autem. Amen dico uobis. quia nemo pro
pheta acceptus est in patria sua. In ueritate dico
uobis. multae uiduae erant in diebus helie in isra
hel. quando clausum est caelum annis tribus et
mensibus sex. cum facta esset fames magna in omni
terra. et ad nullam illarum missus est helias. nisi in
sareptam sydonie. ad mulierem uiduam. Et mul
ti leprosi erant in israhel sub heliseo propheta.
et nemo eorum mundatus est. nisi naaman syrus.
Et repleti sunt omnes in synagoga ira. haec audien
tes. Et surrexerunt et eiecerunt illum extra ci
uitatem. et duxerunt illum usq; ad supercilium
montis. supra quem ciuitas illorum erat edifica
ta. ut precipitarent eum. Ipse autem transiens

London, V+A Mus., Ms. 567-1893 fol. 24r

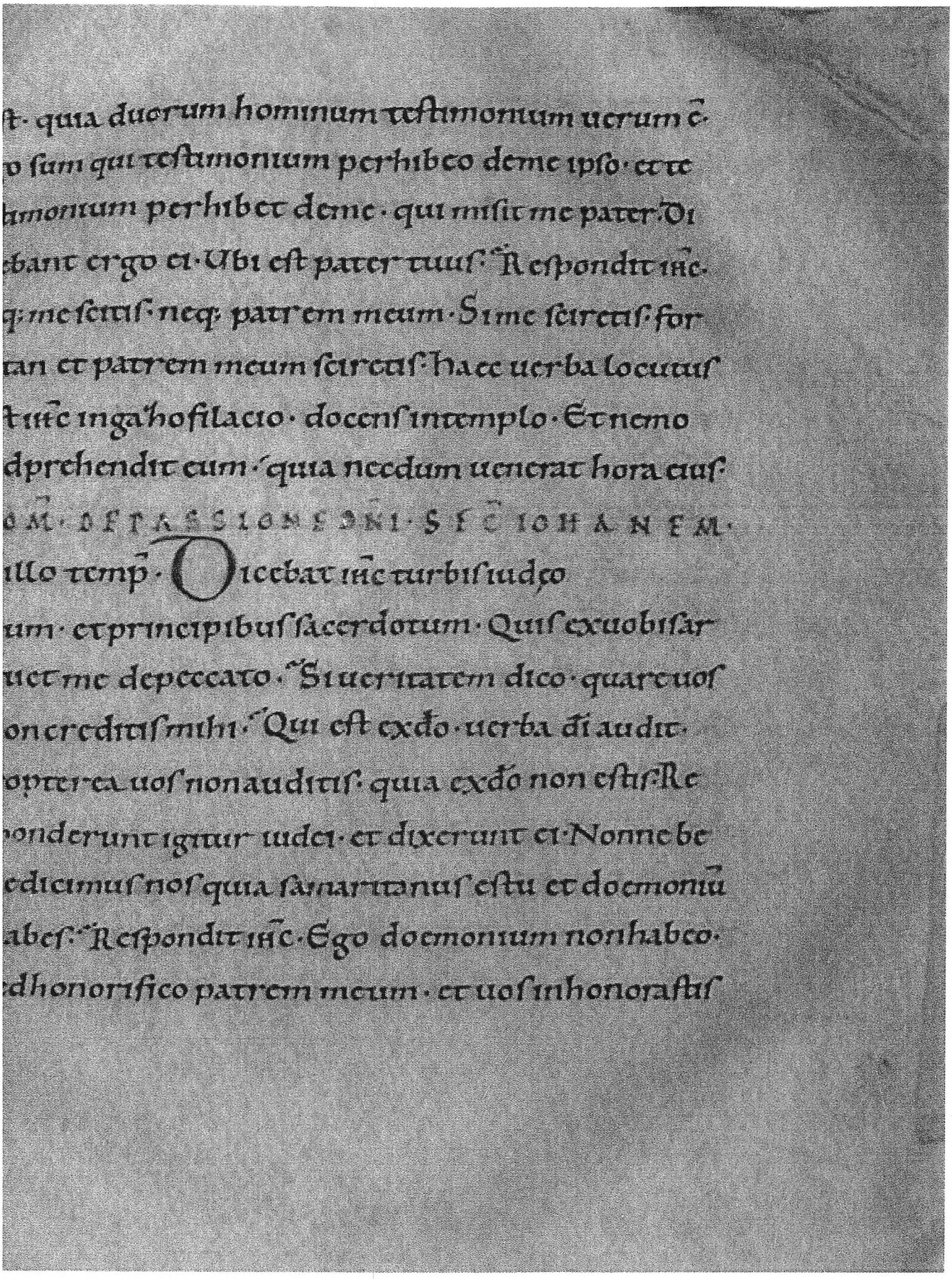

st· quia duorum hominum testimonium uerum ē·
o sum qui testimonium perhibeo deme ipso· et te
hmonium perhibet deme· qui misit me pater· Di
ebant ergo ei· Ubi est pater tuus· Respondit ihc·
q; me scitis· neq; patrem meum· Si me scireti· for
tan et patrem meum scireti· Hec uerba locutus
t ihc in gaʒophilacio· docens in templo· Et nemo
dprehendit eum· quia necdum uenerat hora eius·
Ō M· DE PASSIONE DNI· SCI IOHANIS M·
illo temp· Dicebat ihc turbis iudęo
um· et principibus sacerdotum· Quis ex uobis ar
uet me de peccato· Si ueritatem dico· quare uos
on creditis mihi· Qui est ex deo· uerba di audit·
propterea uos non auditis· quia ex deo non estis· Re
onderunt igitur iudei· et dixerunt ei· Nonne be
edicimus nos quia samaritanus es tu et demoniu
abes· Respondit ihc· Ego demonium non habeo·
ed honorifico patrem meum· et uos inhonoratis

London, V+A Mus., Ms. 567-1893

est· quia duorum hominum testimonium uerum ē·
Ego sum qui testimonium perhibeo deme ipso· et te
stimonium perhibet deme· qui misit me pater· Di
cebant ergo ei· Ubi est pater tuus· Respondit ihc·
Neq; me scitis· neq· patrem meum· Si me scireti· for
sitan et patrem meum scireti· Hec uerba locutus
est ihc in gazofilacio· docens in templo· Et nemo
adprehendit eum· quia necdum uenerat hora eius·

IN DOM· DE PASSIONE DNI· SEC IOHANEM·

In illo temp· Dicebat ihc turbis iudeo
rum· et principibus sacerdotum· Quis ex uobis ar
guet me de peccato· Si ueritatem dico· quare uos
non creditis mihi· Qui est ex deo· uerba di audit·
Propterea uos non auditis· quia ex deo non estis· Re
sponderunt igitur iudei· et dixerunt ei· Nonne be
ne dicimus nos quia samaritanus es tu et demoniū
habes· Respondit ihc· Ego demonium non habeo·
sed honorifico patrem meum· et uos inhonorastis

London, V+A Mus., MS. 567-1893

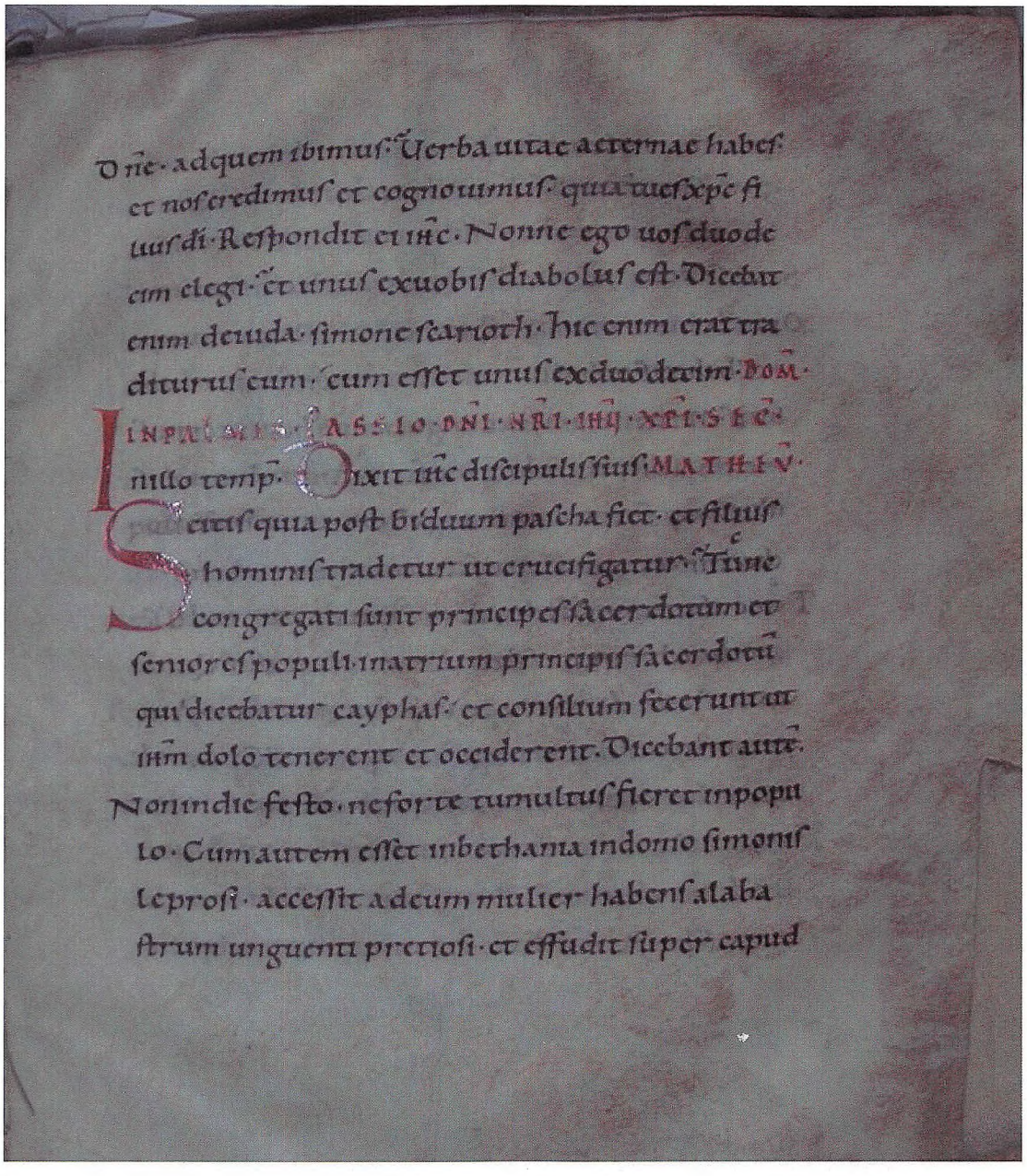

Dñe · adquem ibimus · Uerba uitae aeternae habes · et nos credimus et cognouimus · quia tu es xp̃e fi lius dei · Respondit ei ihc̃ · Nonne ego uos duodecim elegi · et unus ex uobis diabolus est · Dicebat enim de iuda · simonis scarioth · hic enim erat tra diturus eum · cum esset unus ex duodecim · DOM · IN PALMIS · LAS · IO · DNI · NRI · IHV · XPI · S E C · In illo tempꝰ · Dixit ihc̃ discipulis suis · MATHEV · Scitis quia post biduum pascha fiet · et filius hominis tradetur ut crucifigatur · Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotũ qui dicebatur cayphas · et consilium fecerunt ut ihm̃ dolo tenerent et occiderent · Dicebant autẽ Non in die festo · ne forte tumultus fieret in popu lo · Cum autem esset in bethania in domo simonis leprosi · accessit ad eum mulier habens alaba strum unguenti pretiosi · et effudit super caput

f. 35

London, V+A Mus., Ms. 567-1893

ubus uestiuntur · indomibus regum sunt · Sed
quid existis uidere ꝑphetam · Etiam dico uo
bis · et plusquam ꝑphetam · Hic est enim · de quo
scriptum est · Ecce mitto angelum meum ante
faciem tuam · qui ꝑparabit uiam tuam · ante

Ite · FER · IIII · SEQ · SCI · EV · SEC · LVCAM ·

nullo temp̄ · Missus est angelus gabriel ad̄o
ciuitatem galilee cui nomen nazareth · ad
uirginem desponsatam uiro · cui nomen erat
ioseph · de domo dauid · et nomen uirginis ma
ria · Et ingressus angelus ad eam dixit · Aue
gratia plena · dns tecum · benedicta tu in mulie
ribus · Quę cum audisset · turbata est in ser
mone eius · et cogitabat qualis esset ista salu
tatio · Et ait angelus ei · Ne timeas maria · inue
nisti enim gratiam apud d̄m · Ecce concipies
in utero et paries filium · et uocabis nomen
eius ih̄m · Hic erit magnus · et filius altissimi

Image: dch200502023365-003.TIF V&A Images

London, V+A Mus., Ms. 567-1893, fol. 133r

In illo tẽp. Dixit iħc discipulis suis. Ego
sum pastor bonus. Bonus pastor animam suã
ponit pro ouibus suis. Mercennarius et qui nõ
est pastor. cuius non sunt oues propriae uidet
lupum uenientem. et dimittit oues et fugit.
Et lupus rapit. et dispergit oues. Mercennarius
autem fugit quia mercennarius est. et non
pertinet ad eum de ouibus. Ego sum pastor
bonus. Et cognosco meas. et cognoscunt me
meae. Sicut nouit me pater. et ego agnosco
patrem. et animam meam pono pro ouibus
meis. Et alias oues habeo quae non sunt ex
hoc ouili. et illas oportet me adducere. et uo
cem meam audient. Et fiet unum ouile. et
unus pastor. DOM. II. POST PASCHE.
In illo tẽp. Dixit ihc̃ discipulis suis. Modicum et iam non
uidebitis me. et iterum modicum et uidebi

London. V+A Mss., Ms. 567-1893, fol. 76r

Image: dch200502023365-002.TIF V&A Images

Amen amen dico tibi · quia quod scimus loquimur:
et quod uidimus testamur · et testimonium no
strum non accipitis: Si terrena dixi uobis et n̄
creditis · quomodo si dixero uobis celestia cre
detis? Et nemo ascendit in cęlum · nisi qui de
cęlo descendit · filius hominis qui est in cęlo ·
Et sicut moyses exaltauit serpentem in deser
to · ita exaltari oportet filium hominis: Ut
omnis qui credit in ipso non pereat · sed habeat
uitam aeternam. Fīa · iii · S t c̄ · L y c a m ·
Illo temp̄ · Dixit ihc̄ discipulis: Cum indu
cent uos in synagogas et ad magistratus et po
testates: nolite sollicti esse qualiter · respon
deatis: aut quid dicatis: Sp̄s enim s̄c̄ docebit
uos in ipsa hora · quę oporteat dicere · Ait au
tem quidam de turba · Magister · dic fr̄i meo
ut diuidat mecum hereditatem · At ille dixit
ei · Homo · quis me constituit iudicem aut di

London V+A Mus., Ms. 567-1893 f. 85

Amen amen dico tibi · quia quod scimus loquimur:
et quod uidimus testamur · et testimonium no
strum non accipitis: Si terrena dixi uobis et n̄
creditis · quomodo si dixero uobis celestia cre
detis? Et nemo ascendit in cęlum · nisi qui de
cęlo descendit · filius hominis qui est in cęlo ·
Et sicut moyses exaltauit serpentem in deser
to · ita exaltari oportet filium hominis: Ut
omnis qui credit in ipso non pereat · sed habeat
uitam æternam. fīa · iiii · S I C̄ · L y C A M ·
In illo temp̄ · Dix̄it ihc̄ discipulis · Cum indu
cent uos in synagogas · et ad magistratus et po
testates · nolite solliciti esse qualiter · uel quid
dicatis · aut quid dicatis: Sp̄s enim s̄c̄i docebit
uos in ipsa hora · quę oportet dicere · Ait autē
ei quidam de turba · Magister · dic fr̄i meo ·
ut diuidat mecum hereditatem · Ille autē dix̄it
ei · Homo · quis me constituit iudicē aut di

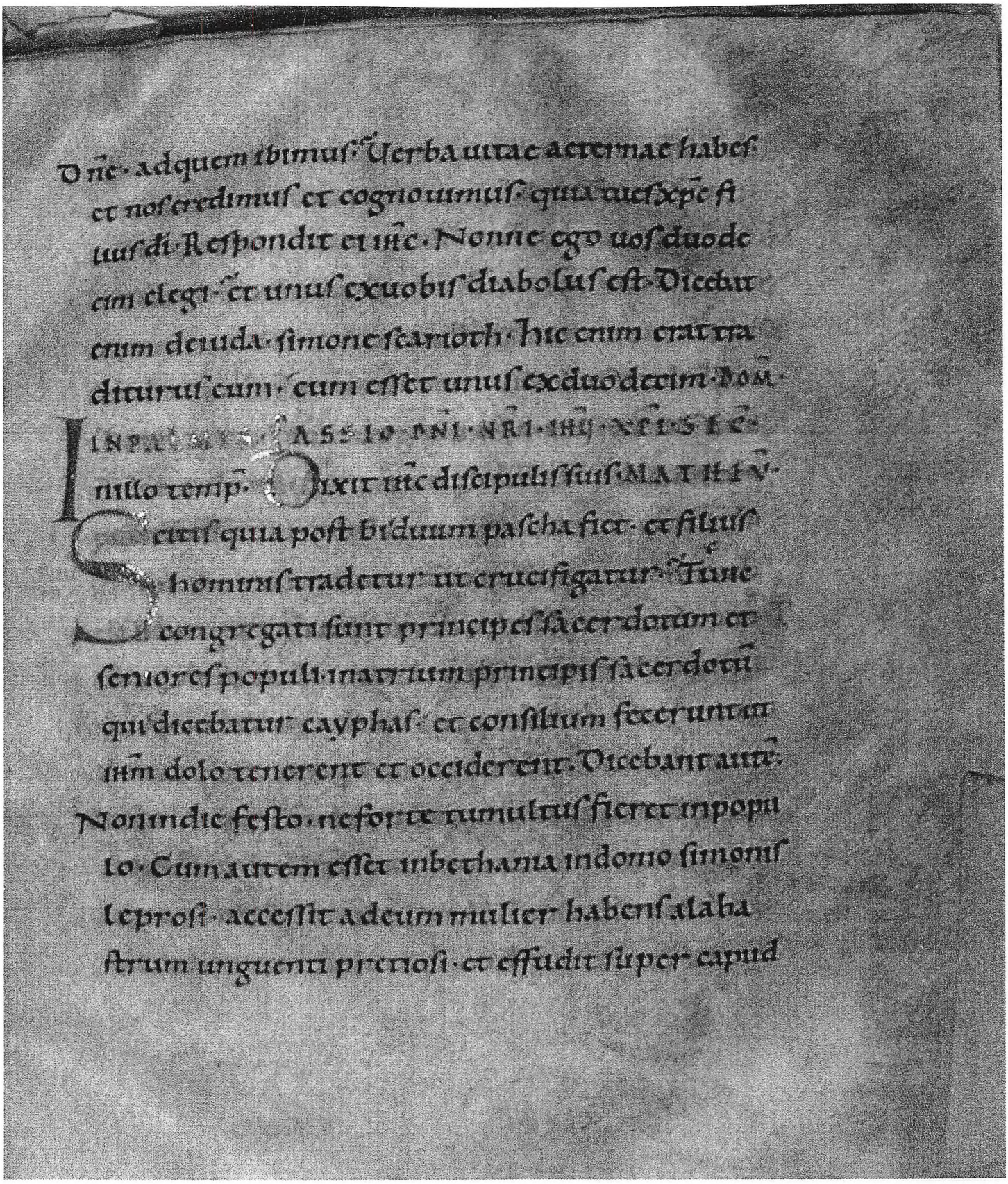

Dñe · adquem ibimus · Uerba uitae aeternae habes
et nos credimus et cognouimus · quia tues xpc fi
lius dei · Respondit ei ihc · Nonne ego uos duode
cim elegi · et unus exuobis diabolus est · Dicebat
autem de iuda · simonis scarioth · hic enim erat tra
diturus eum · cum esset unus exduodecim · Dñi ·
IN PALMIS · DE PASSIONE DNI · NRI · IHV · XPI · SEC ·
In illo tempore · Dixit ihc discipulis suis · MATTHEV ·
Scitis quia post biduum pascha fiet · et filius
hominis tradetur ut crucifigatur · Tunc
congregati sunt principes sacerdotum et
seniores populi in atrium principis sacerdotu
qui dicebatur cayphas · et consilium fecerunt ut
ihm dolo tenerent et occiderent · Dicebant aut ·
Non in die festo · ne forte tumultus fieret in popu
lo · Cum autem esset in bethania in domo simonis
leprosi · accessit ad eum mulier habens alaba
strum unguenti pretiosi · et effudit super caput

Landm. V+A Mus., Ms. 567-1893

agnetis·uirg. In nat sci clemētis
Euangel sec Lucam In illo tē. Homo quidā
peregre pfect. Reg immat marcelli pp. In nat scē
felicitatis. Euangē. Loquente ihu adtur
bas. Reg mīn. ppetuę & felicit. In nat sci cri
sogoni. Euang sec ioh. In illo tēpe.
Amen dico uob. nisi granū. Reg immat. s. laur.
In nat sci saturnini. Euangē.
Nihil operti quod non reuel. nec sup. Eodem die nō
ment sci andree ap. sec ioh hem.
In illo tē. Stabat iohannes & discipuli eius duo.
Et respiciens ihm ambulantem dicit. Ecce agnus di
Audierunt eum duo discipuli loquentem & se
cuti sunt ihm. Conuersus aut ihc & uidens eos
sequentes dicit eis. Quid quer? Qui dixerunt
ei. Rabbi quod dicitur interpretatum magister.
Ubi habitas? Dicit eis. Uenite & uidete. Uenerunt
& uiderunt ubi maneret. & apud eum manse

buſ· &ſiquem aliquid fraudauī· reddo quadruplū·
Actū hē adeū· Quia hodie ſaluſ domui huic facta
eſt· eo quod ipſe· filiuſ ſit· abrahe· Venit enim filiuſ hominiſ querere &ſaluum facere· quod perierat·

IN TEMPORE· BELLI· EVANG· SEC· MATHEVM

In illo tem p̄· Accesserunt ad ih̄m diſcipuli eiuſ·
ſecreto dicentes· Dic nobiſ quando iſta fiant· &
q̄d ſignum erit· Reſpōdit· ih̄s· Videte ne quis uos
seducat·

IN TEMPORE· TRIBULATIONIS· EVANG·

In illo tem p̄· Dixit ih̄s diſcipulis ſuis· SEC IOH·
Amen amen dico uobiſ· quia plorabitis &flebitis
uos· mundus autē gaudebit· Vos autē contriſtabimini· ſed triſtitia uſtra· uertetur in gaudium·
Mulier cū parit triſtitiam habet· quia uenit
hora eiuſ· Cum autē peperit puerum· iam
non meminit preſſure· p̄pter gaudium· quia
natus eſt homo in mundū· Vos igitur· nunc
quidem triſtitiam habebitis· Iterum autem u

Image: dch200502023365-006.TIF V&A Images
London, V+A Mus., Ms. 567-1893, fol. 186v

186v ?

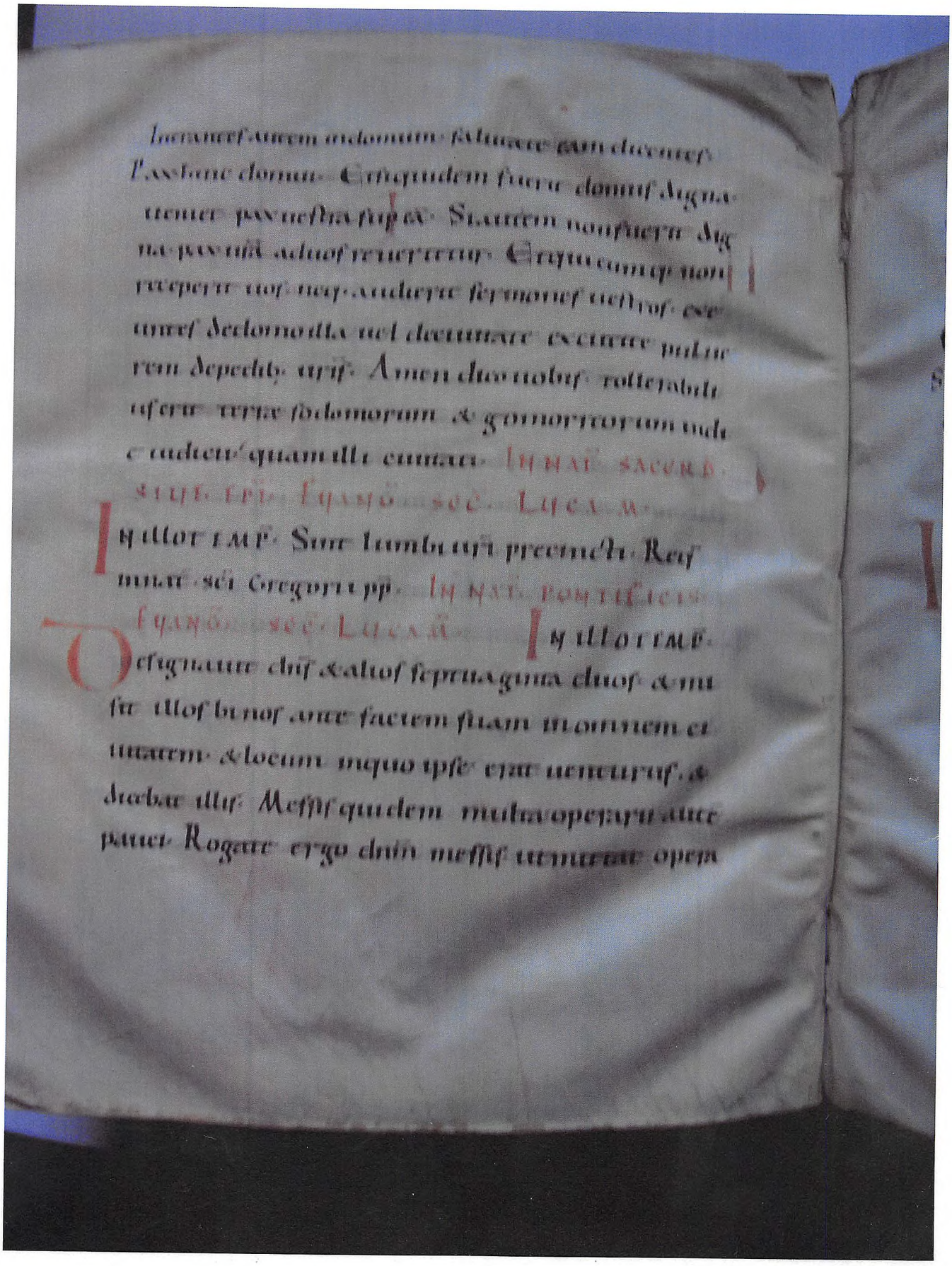

London, V+A Mss., Ps. 567-1893

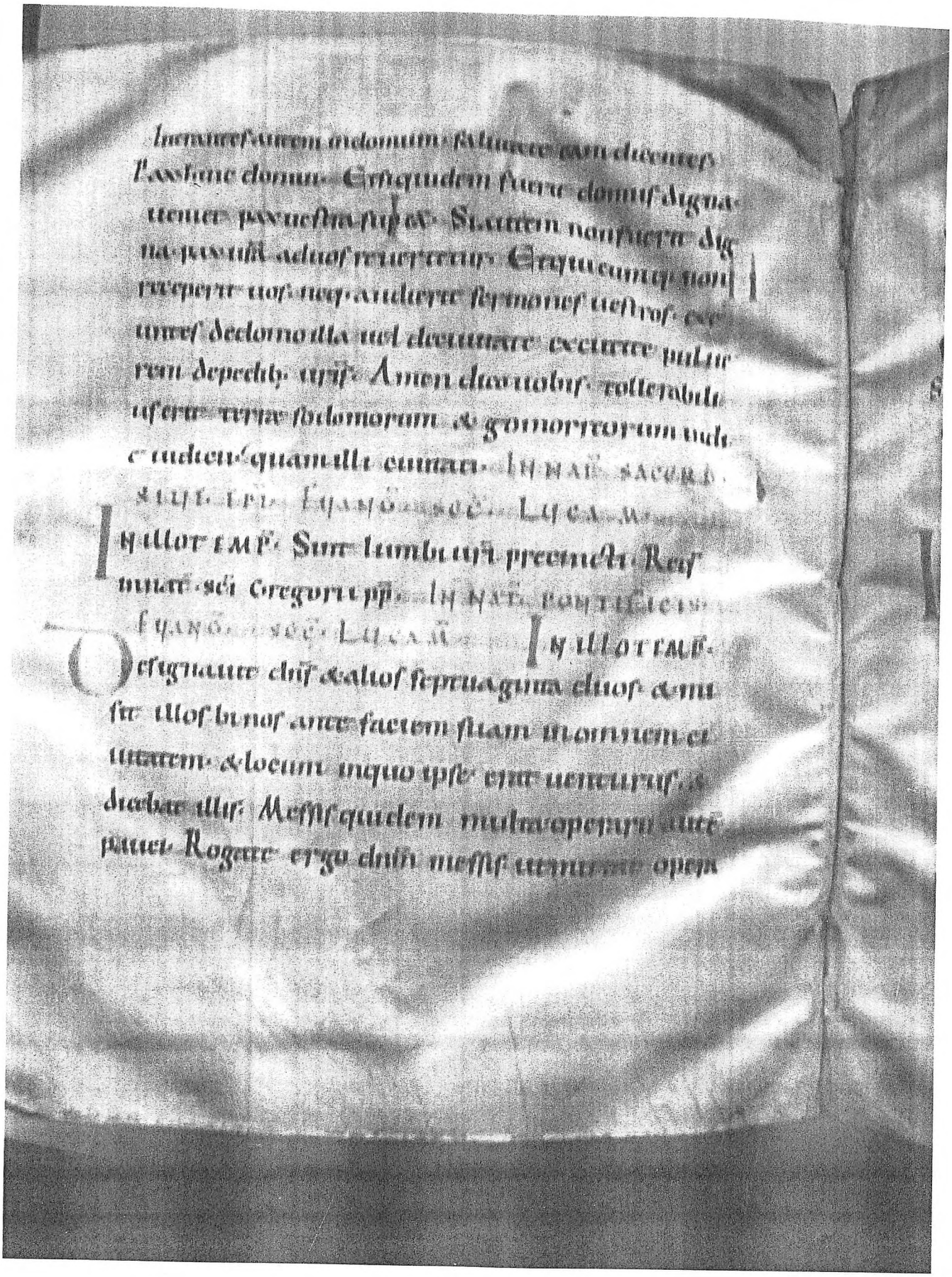

London, V+A Mss., Ms. 567-1893, fol. 186v?

London, Victoria & Albert Mus., MS 567-1893, fol. 188v

(f. Lektionar aus Chur (chem. Donaueschingen → Sotheby, Dr. J. Günther)

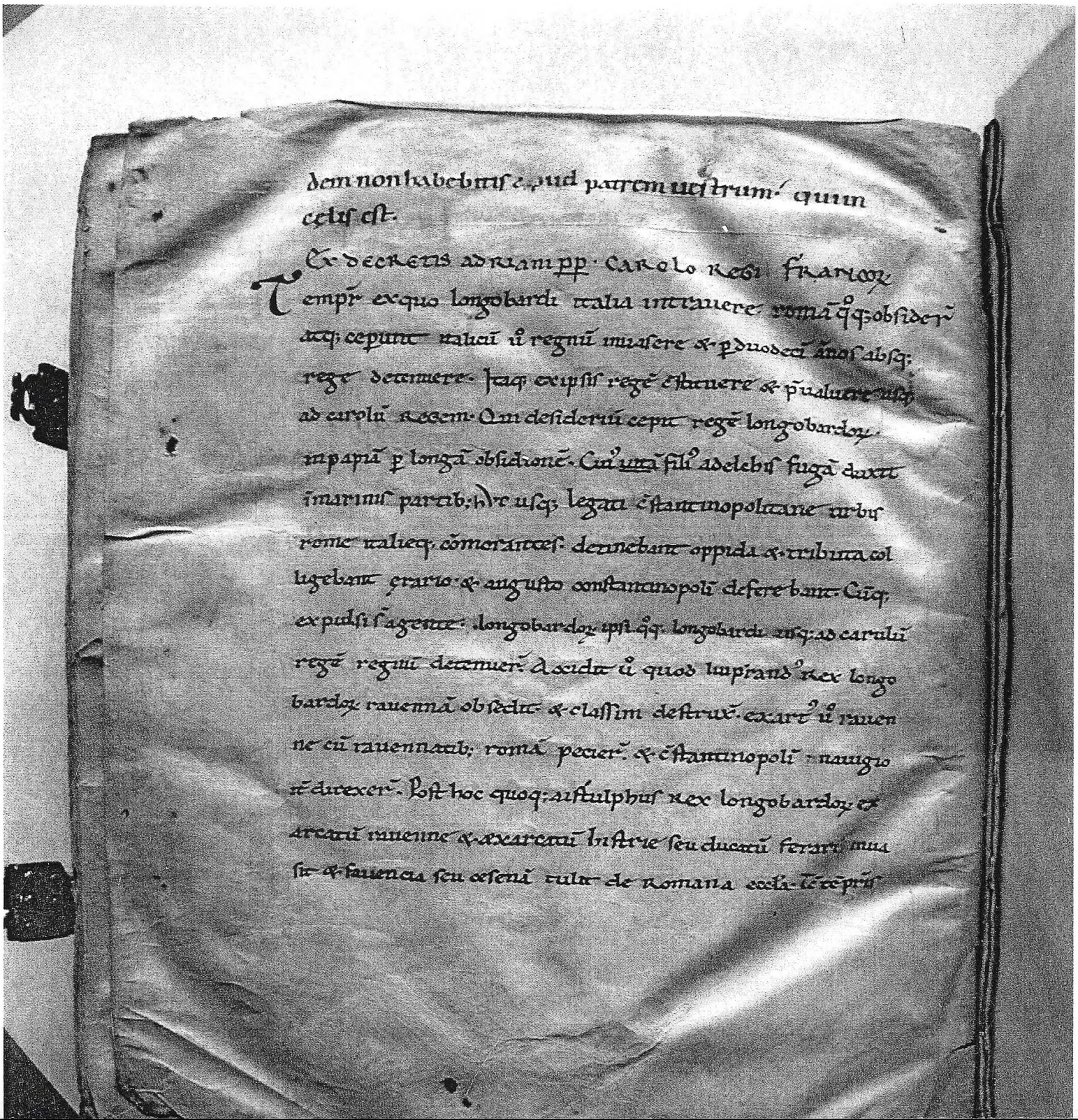

dem non habebimus apud patrem uestrum. quum
ecclus est.

Ex decretis adriani pp. Carolo regi francor
Tempr. exquo longobardi italia intrauere. roma q̄q; obsider
acq; ceptum italiā ū regnū imusere & p duodecī ānos absq;
rege detinere. Itaq; exptis rege ēstituere & pualuere usq;
ad carolū regem. Qui desiderū ceptū rege longobardor
in papia p longā obsidionē. Cui una filia adelebis fugā dixit
īmarinus parat; h\c usq; legati ēstantinopolitane urbis
rome italieq; cōmorantes. dicebant oppida & tributa col
ligebant erario & augusto constantinopolī deferebant. Cūq;
expulsi sagentes. longobardor ipsi q̄q. longobardi usq; ad carolū
rege regnū detinuer. Accidit ū quod lupiand rex longo
bardor rauennā obsedit & classim destruē. exarc ū rauen
ne cū rauennatib; romā peter. & ēstantinopolī nauigio
ne duxer. Post hoc quoq; aistulphus rex longobardor ex
arcatū rauenne & exarcatū histrie seu ducatū ferrarie mu
sin & fauentie seu cesenā tulit de romana eccla. te repīt

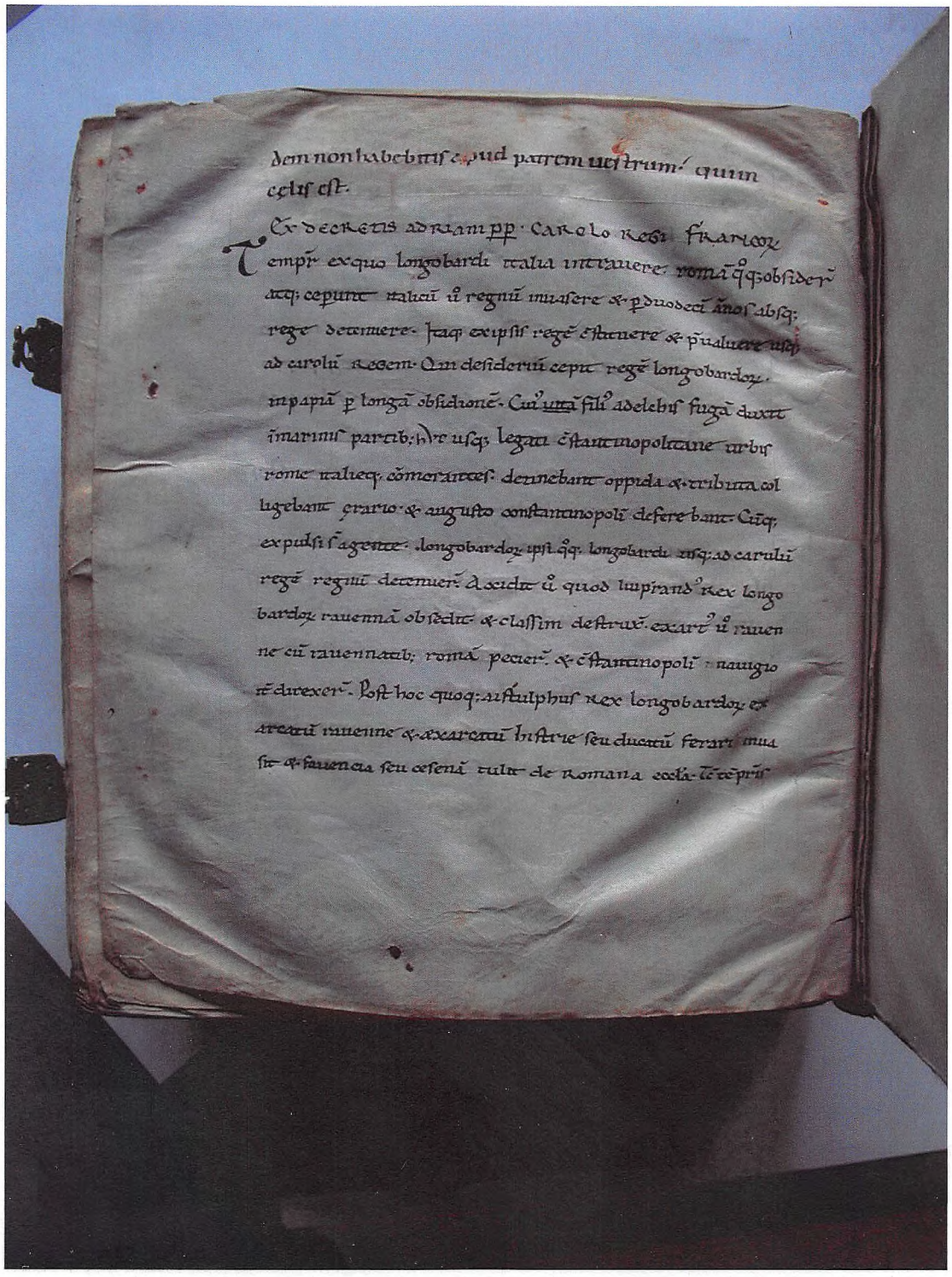

dem non habebitis apud patrem uestrum. quum
celus est.

De decretis adriani pp. Carolo regi francor
Tempr ex quo longobardi totalia intrauere. romā q̄q; obsidē
atq; cepunt italiā ū regnū inuasere & p duodecī ānos absq;
rege detinuere. Itaq; exipsis regē elegere & p̄ualuere usq;
ad carolū regem. Qui desiderū cepit regē longobardor.
in papiā p longā obsidionē. Cui una filiā adelebis fugā dedit
īmarinis partib; hdie usq; legati cōstantinopolitane urbis
rome italieq; cōmeantes. detinebant oppida & tributa col
ligebant erario & augusto constantinopolī defere bant. Cūq;
expulsi fuissent. longobardor ipsi q̄q; longobardi usq; ad carulū
regē regnū detinuere. Accidit ū quod lupiand rex longo
bardor rauennā obsedit & classim deferuē. excarē ū rauen
ne cū rauennatib; romā petiere. & cōstantinopolī nauigio
re direxere. Post hoc quoq; astulphus rex longobardor. ex
arcatū rauenne & exarcatū histrie seu ducatū ferrarie mua
sie & fauentie seu cesenā tulit de romana eccla. te cepīt

London, V+A Mus., Ms. 567-1893 f. 188v

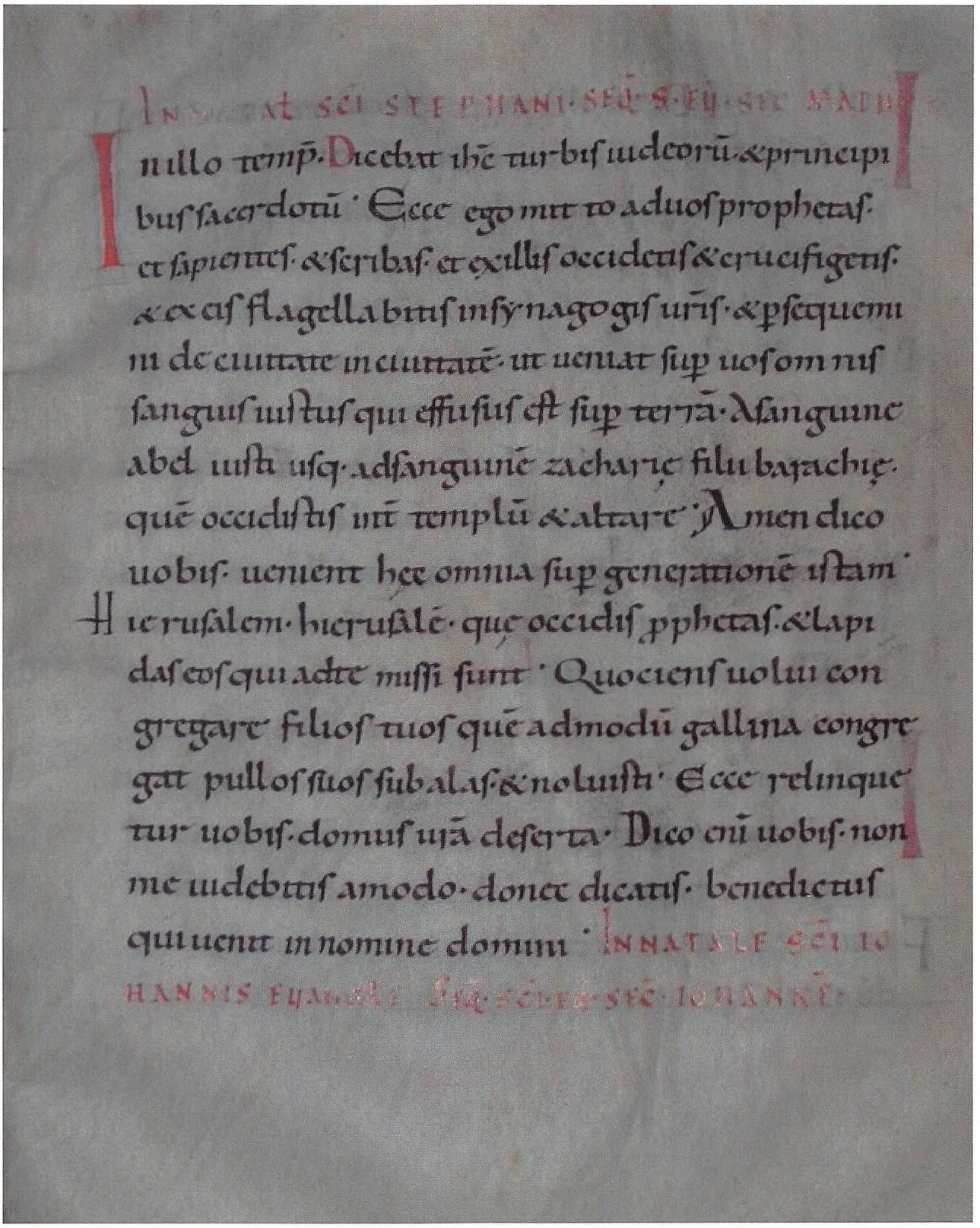

In natal sci stephani · seq̄ · s · eu · sec matth

In illo tēp. Dicebat ih̄c turbis iudeorū & principibus sacerdotū · Ecce ego mitto ad uos prophetas · et sapientes · & scribas · et ex illis occidetis & crucifigetis · & ex eis flagellabitis in synagogis uris · & persequemini de ciuitate in ciuitatē · ut ueniat sup uos omnis sanguis iustus qui effusus est sup terrā · A sanguine abel iusti usq; ad sanguinē zacharie filii barachie · quē occidistis inter templū & altare · Amen dico uobis · uenient hec omnia sup generationē istam · Hierusalem · hierusalē · que occidis pphetas · & lapidas eos qui ad te missi sunt · Quocies uolui congregare filios tuos quē admodū gallina congregat pullos suos sub alas · & noluisti · Ecce relinquetur uobis · domus uestra deserta · Dico enī uobis · non me uidebitis amodo · donec dicatis · benedictus qui uenit in nomine domini · In natale sci iohannis euangeliste seq̄ · s · eu · sec · iohannē ·

f. 150

London, V+A Mus., Ms. 567-1893.

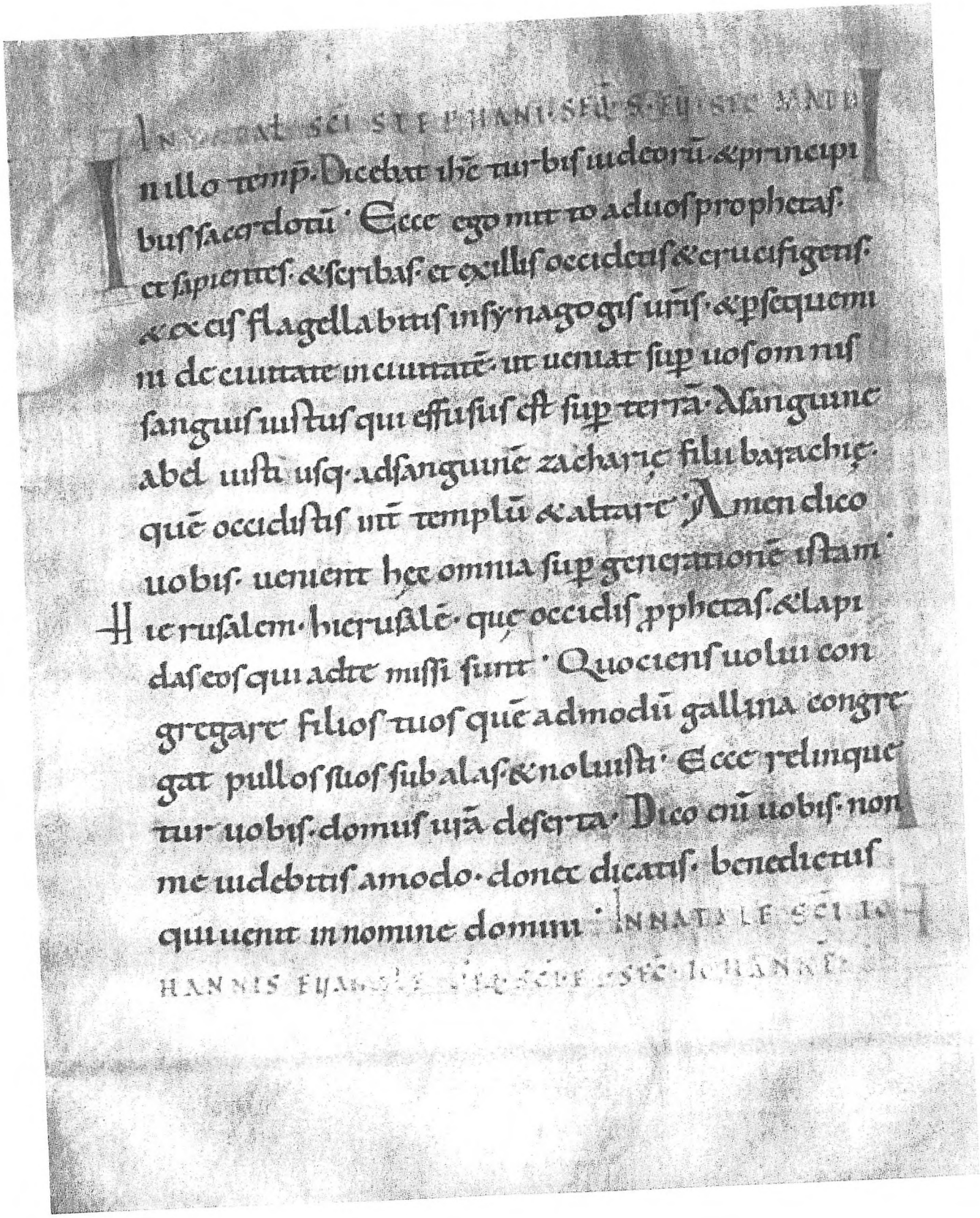

In natale scī stephanī sēr. Eiusdē mandi
In illo tēp. Dicebat ihē turbis iudeorū. & principi
bus sacerdotū. Ecce ego mitto ad uos prophetas.
et sapientes. & scribas. et ex illis occidetis & crucifigetis.
& ex eis flagellabitis in synagogis uris. & persequemi
ni de ciuitate in ciuitatē. ut ueniat sup uos omnis
sanguis iustus qui effusus est sup terrā. A sanguine
abel iusti usq. ad sanguinē zachariē filii barachiē.
quē occidistis inter templū & altare. Amen dico
uobis. uenient hec omnia sup generationē istam.
Hierusalem. hierusalē. que occidis pphetas. & lapi
das eos qui ad te missi sunt. Quocies uolui con
gregare filios tuos quē admodū gallina congre
gat pullos suos sub alas. & noluisti. Ecce relinque
tur uobis domus uestra deserta. Dico enī uobis. non
me uidebitis amodo. donec dicatis. benedictus
qui uenit in nomine domini. In natale scī Io
hannis ewangeliste scē. Iohannē

London, V+A Mus., Ms. 567-1893

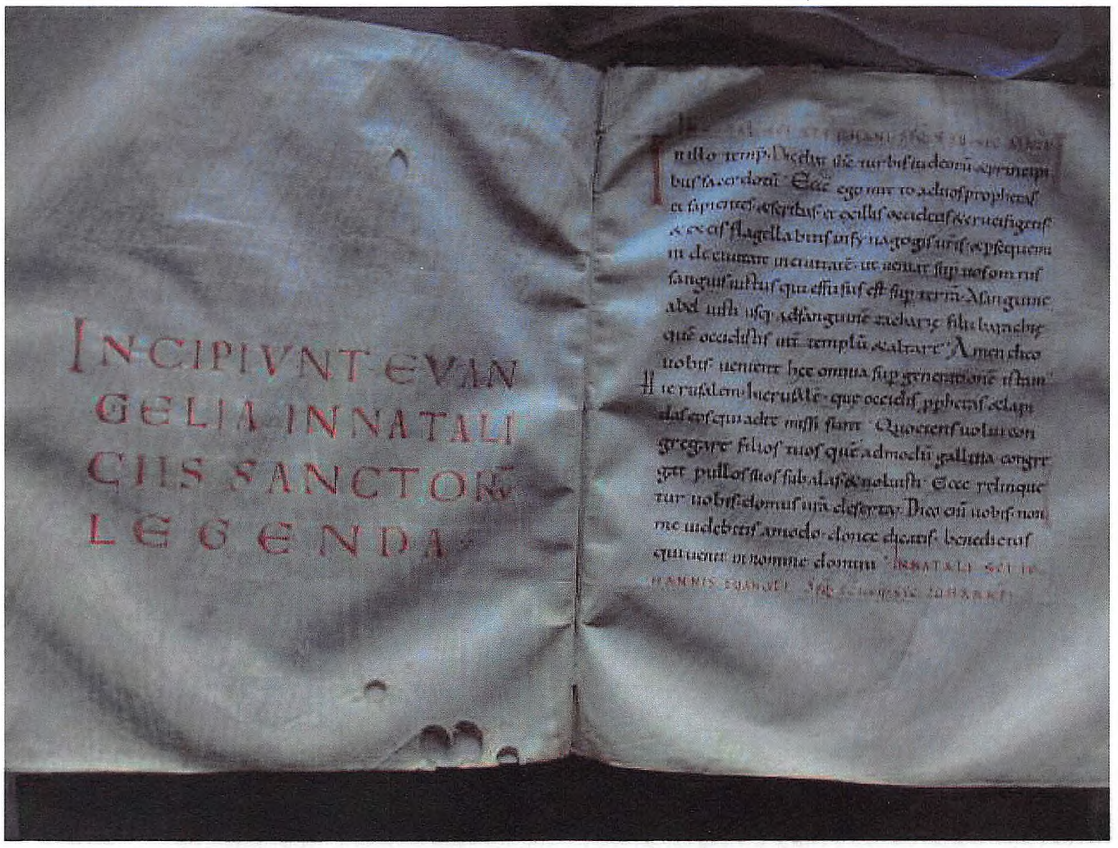

London, V+A Mus., Ms. 567-1853

ff. 149v - 150

London, Victoria + Albert Mus., MS. 567-1893, fol. 149v

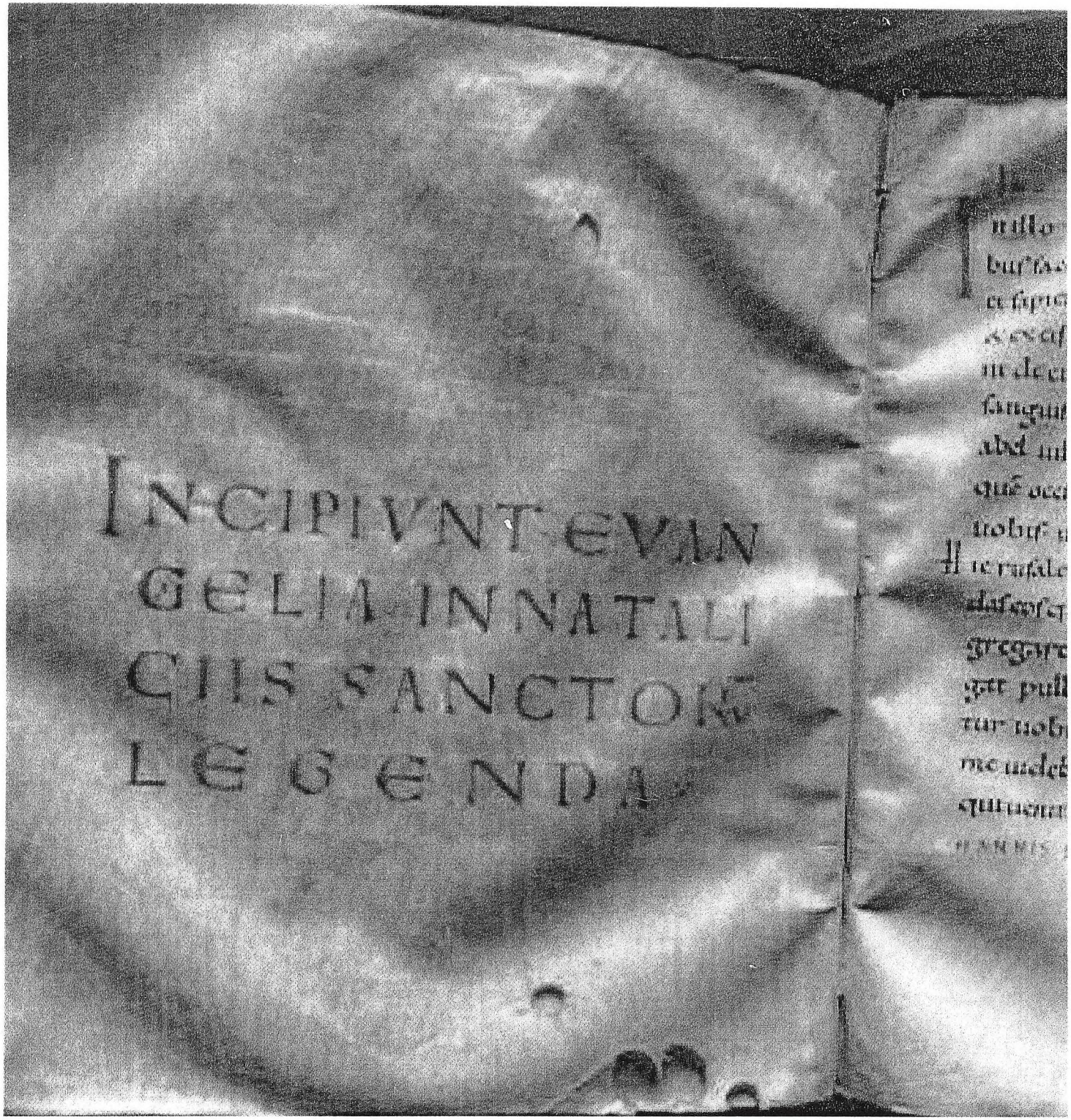

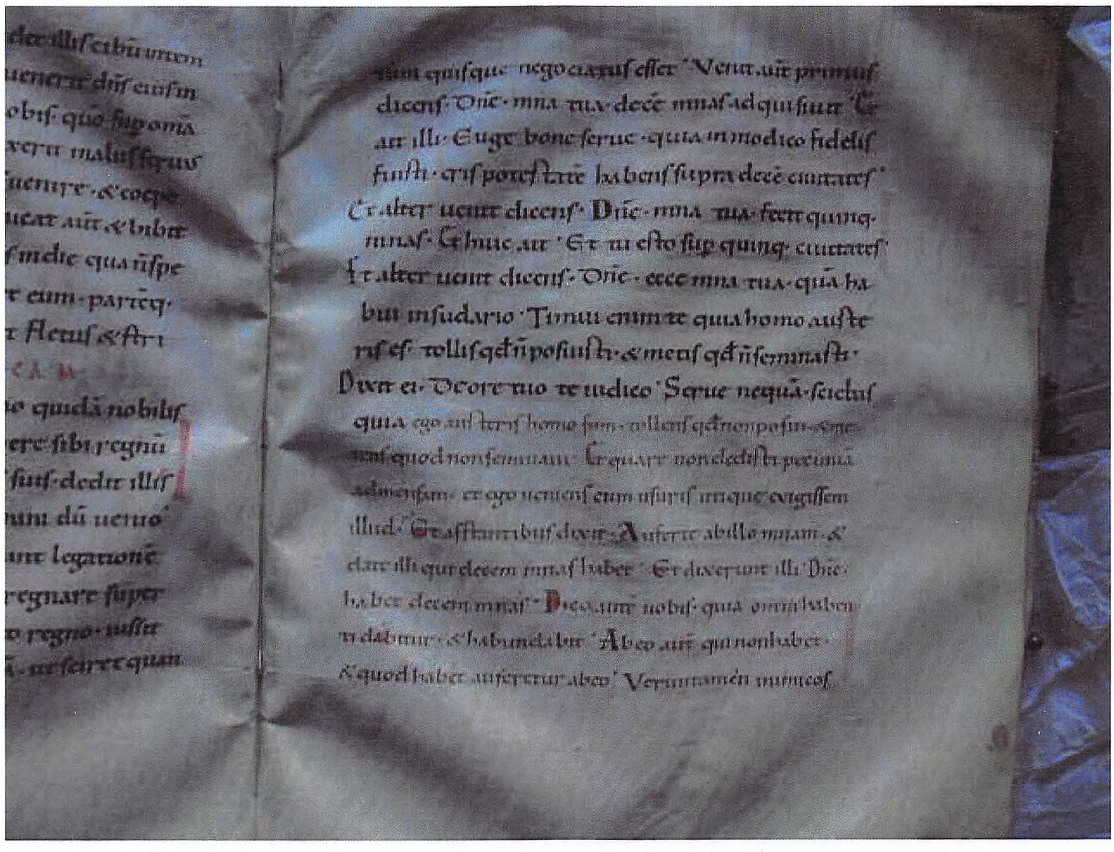

London, V & A Mus.,
Ms. 567 - 1893

f. 152

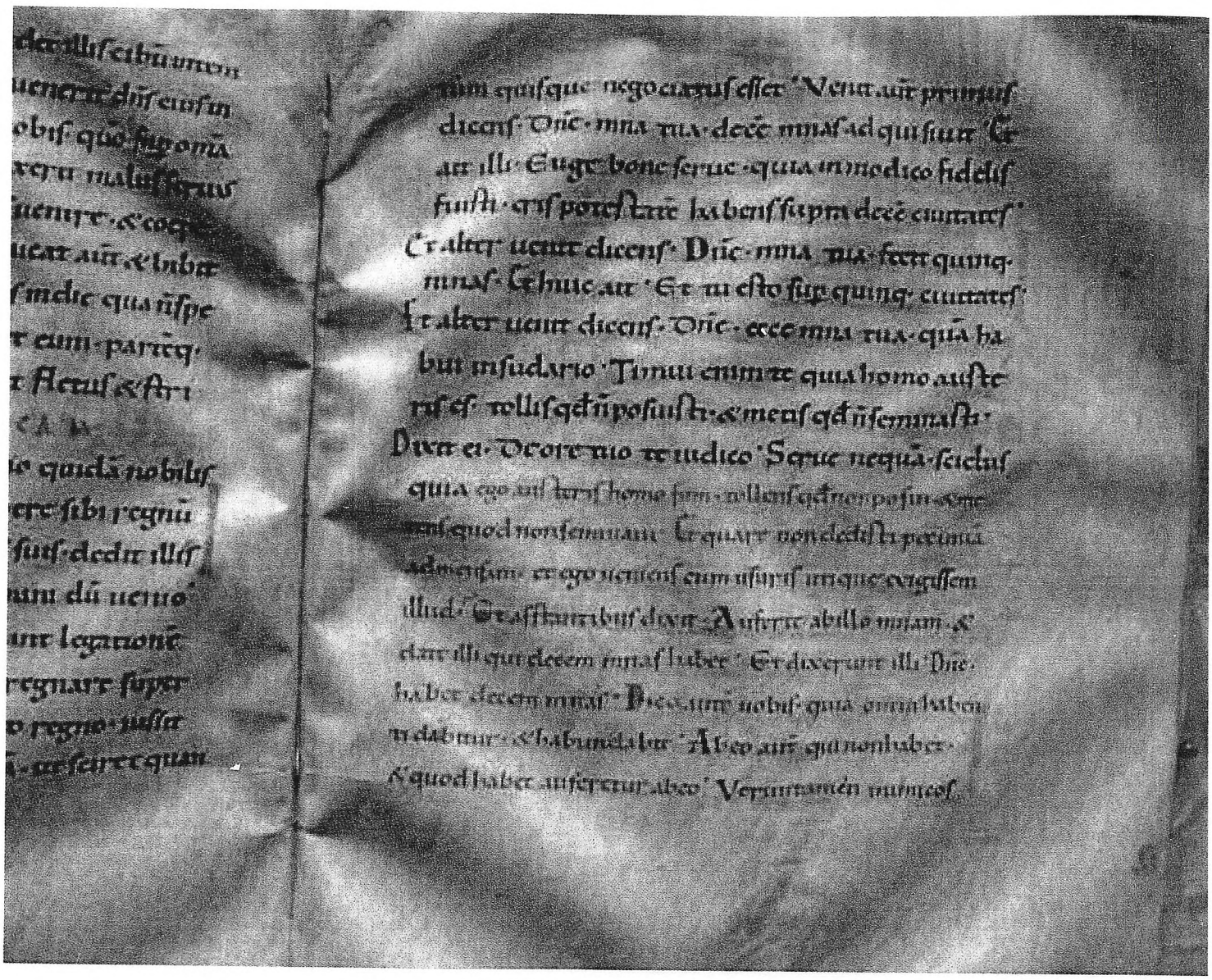

London, V+A Mus., Ms. 567-1893, fol. 152r

f 152

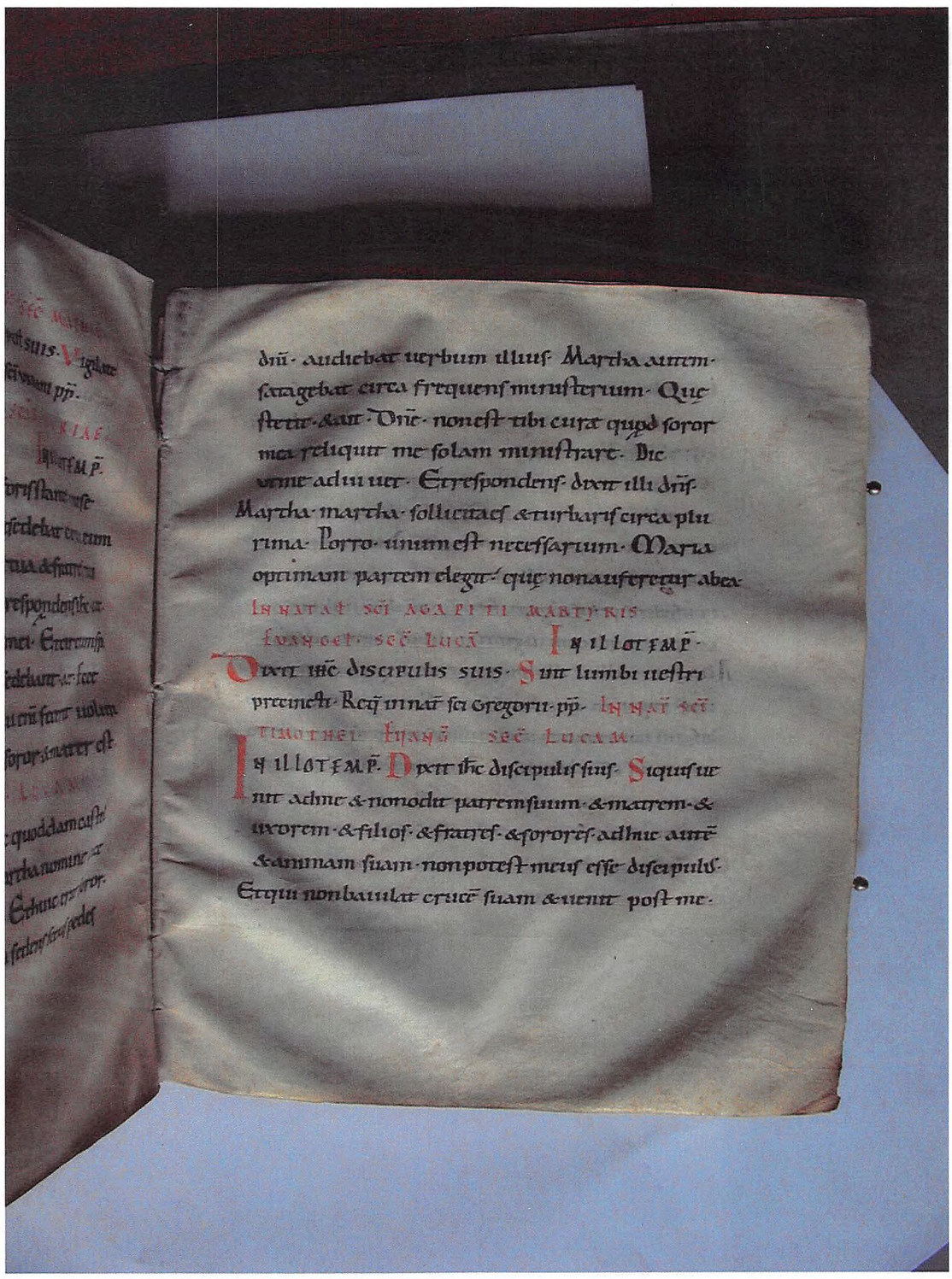

dñi· audiebat uerbum illius· Martha autem·
satagebat circa frequens ministerium· Que
stetit· & ait· Dñe· non est tibi cure quod soror
mea reliquit me solam ministrare· Dic
ergo illi ut me adiuuet· Et respondens· dixit illi dñs·
Martha· martha· sollicita es· & turbaris circa plu
rima· Porro· unum est necessarium· Maria
optimam partem elegit· que non auferetur ab ea·

IN NATAL SCI AGAPITI MARTYRIS
EVANGELIUM SCM LUCAM

In illo tempore· Dixit hic discipulis suis· Sint lumbi uestri
precincti· Et ceteri· In natale sci Gregorii pp· In natale sci
Timothei Evangelium scm Lucam

In illo tempore· Dixit hic discipulis suis· Si quis ue
nit ad me· & non odit patrem suum· & matrem· &
uxorem· & filios· & fratres· & sorores· adhuc autem
& animam suam· non potest meus esse discipulus·
Et qui non baiulat crucem suam & uenit post me·

London, V+A Mus., Ms. 567-1893 f. 172

dñi. audiebat uerbum illius. Martha autem
satagebat circa frequens ministerium. Que
stetit. & ait. Dñe. non est tibi cura quod soror
mea reliquit me solam ministrare. Dic
ergo illi ut adiuuet. Et respondens dixit illi dñs.
Martha martha sollicita es & turbaris circa plu
rima. Porro unum est necessarium. Maria
optimam partem elegit. que non auferetur ab ea

IN NATAT SCI IOHANNIS APOSTOLI
IOHANNIS ET SCI LUCE EVANGELISTARUM

In illo tempore.
Dixit hic discipulis suis. Sunt lumbi uestri
precincti. Regi mundi sci gregorii pp. In natat sci
Timothei Iohannis & sci Luce Evangelistarum

In illo tempore. Dixit hic discipulis suis. Si quis ue
nit ad me & non odit patrem suum & matrem &
uxorem & filios & fratres & sorores adhuc autem
& animam suam non potest meus esse discipulus.
Et qui non baiulat crucem suam & uenit post me.

London, V+A Mus.,
Ms. 567-1893

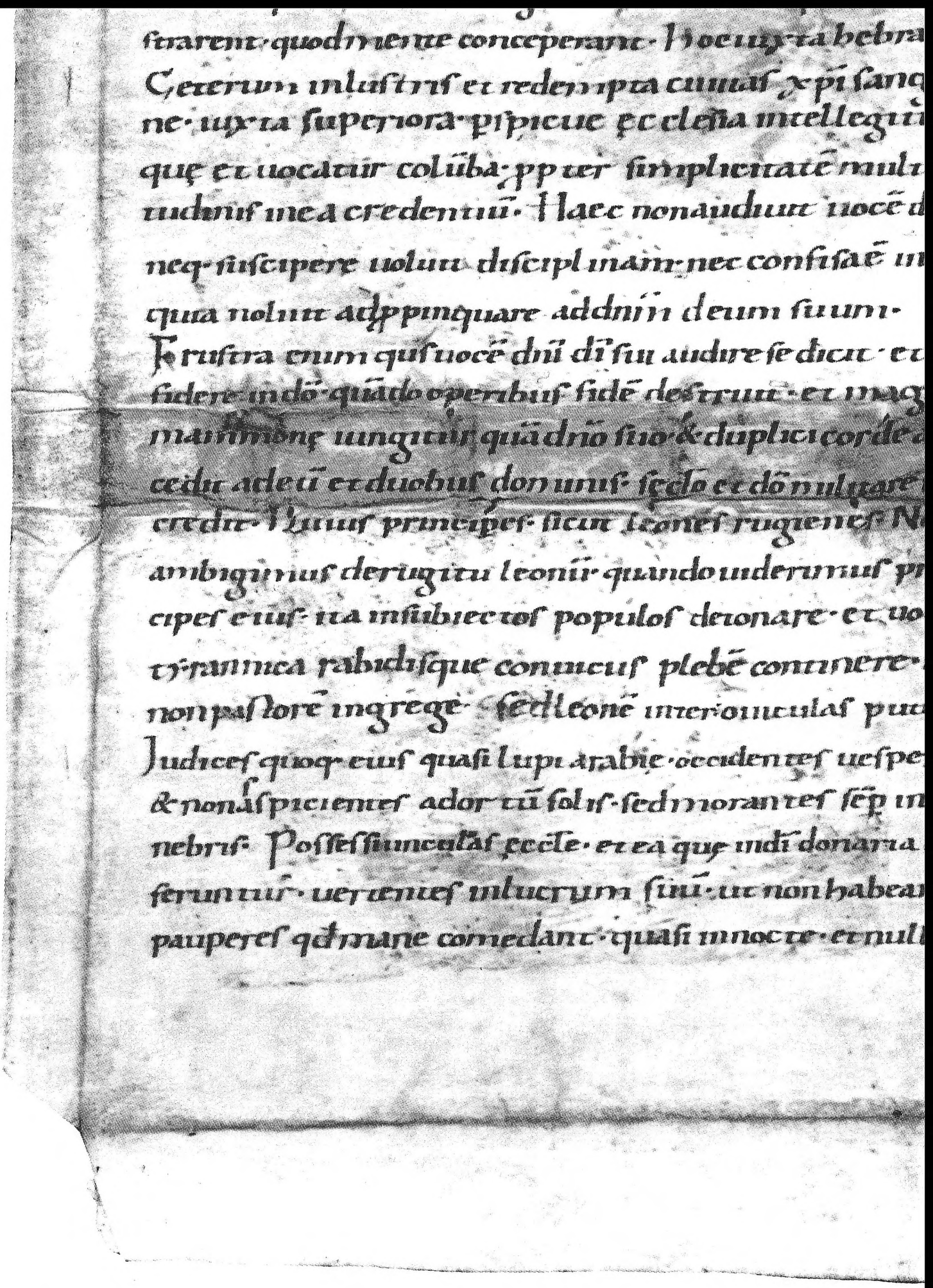

London, Quaritch

S. 69

[80] HIERONYMUS, *Germany, 10–11th century*

Bookbands of the M. A.: Part V. Medieval Ms. Leaves,
Bernard Quaritch Catalogue 1147 (s. a.)

S. ~~68~~ 70 Nr. 80: Hieronymus, In Sophoniam
1 Bl. 26,1 × 19,1 cm

lian,

Liber
10mm.
; (b)

biblical
tury;

ndings

ellum

WITH
CRIBE
ne
nd half
ST.
land,
. by
initial
e of the
tury,
ne largest
31

nanist

Sotheby's,
Western Mss. +
Miniatures
8 Dec. 2009

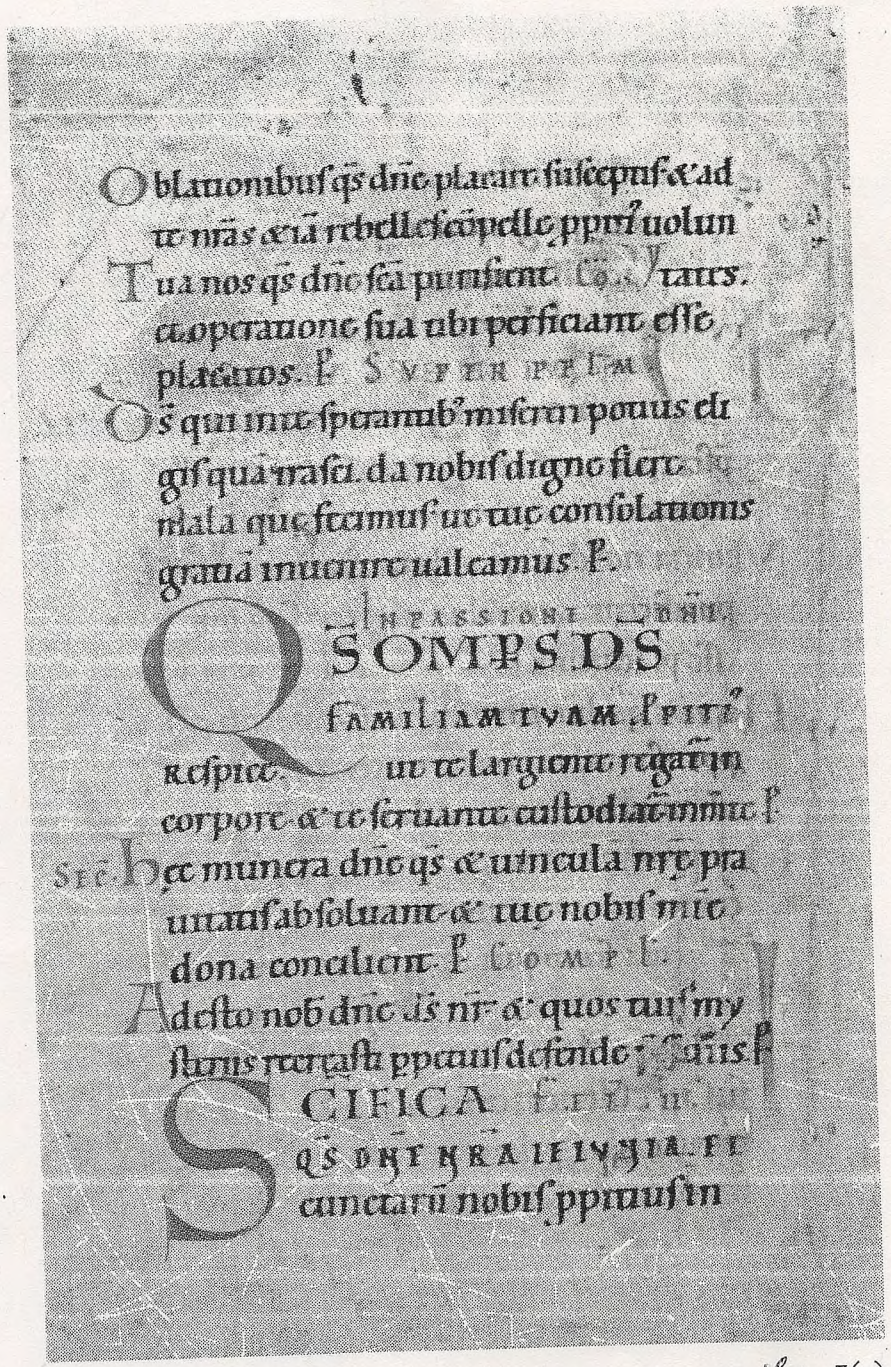

OBlationibus qs dne placam: suscipe: quesumꝰ ad
tuas ꝑas ꝓ tuam rebellionem cordis ꝓpitius uolun
Tua nos qs dne sca purificent. Cor. N. tatis.
ca operatione sua ubi perficiam esse
placatos. P. SUPER PLEBEM
Os qui nunc sperantib⁹ misericors potius di
gnus quam rasa. da nobis digne flere
mala que fecimus ut tue consolationis
gratiam inuenire ualeamus. P.
IN PASSIONE DNI.
QUESUMUS DS
FAMILIAM TUAM. PIET
respice ut te largiente regatur in
corpore et te seruante custodiatur mente
Hec munera dne qs et uincula nre pra
uitatis absoluant et tue nobis mi
dona concilient. P. COMPL.
Adesto nob dne ds nr et quos tui my
steriis reparasti ppetuus defende. Cor. P.
SCIFICA
QS DNE NRA LE IVSTIA. PE
cunctarum nobis ppituus in

Lot 3(a)

ere templum dei et post triduum reedifica
re illud. Et surgens princeps sacerdotum
ait illi. Nihil respondes ad ea que isti ad
uersum te testificantur. Iesus autem tacebat.
Et princeps sacerdotum ait illi. Adiuro te
per deum uiuum: ut dicas nobis si tu es
xpus filius dei. Dicit illi Iesus. Tu dixisti.
Verumtamen dico uobis. amodo uidebi
tis filium hominis sedentem a dextris uir
tutis et uenientem in nubibus celi. Tunc
princeps sacerdotum scidit uestimenta
sua dicens. Blasphemauit. quid adhuc e

Sotheby's, Western MSS. 8 Dec. 2009

3
Collection of leaves from medieval manuscripts, in Latin and Italian, on vellum [twelfth to fifteenth century]

eight leaves *(including 3 bifolia)*, (a) *two leaves from a copy of the Liber sacramentorum Engolismensis (Angouleme), each approximately 310mm. by 200mm., western France (probably Angouleme), twelfth century;* (b) *bifolium from* AMBROSE, EPISTOLAE *(Migne, Pat.Lat.16), each leaf 330mm. by 234mm., Italy, late twelfth century;* (c) *bifolium from a biblical commentary, each leaf 340mm. by 240mm., France, thirteenth century;* (d) *bifolium from book I of Dominican friar Domenic da Vico's Expositione del Credo, Italy, fifteenth century; all recovered from bindings*

£3,000-5,000 €3,200-5,400

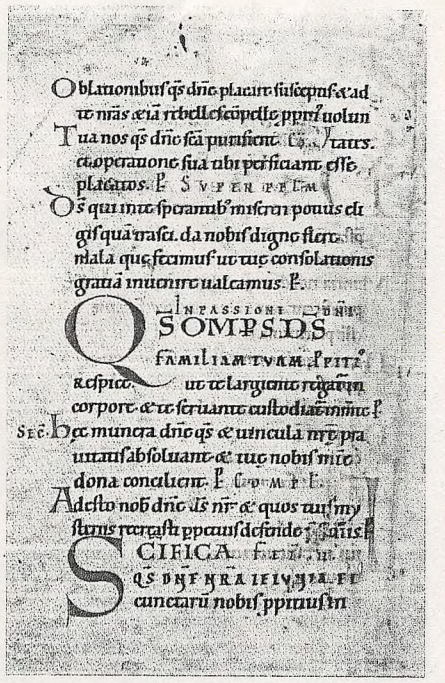

3(a)

4
Collection of leaves from medieval manuscripts, in Latin, on vellum [twelfth to fifteenth century]

37 leaves or fragments, *including* (a) *single leaf from a* PSALTER WITH PASSION READINGS *(Matthew 26: 61-8)* IN THE HAND OF THE SCRIBE PIETRO URSULEO OF CAPUA, *172mm. by 126mm., 19 lines in a fine humanist script, excellent condition, Italy (probably Naples), second half of fifteenth century;* (b) *leaf from a* BREVIARY WITH PRAYERS TO ST. ETHELDRETHA, *210mm. by 179mm., recovered from binding, England, fifteenth century;* (c) *fragment of a leaf from a choirbook, 220mm. by 165mm., with four lines of music on 4-line red staves and one blue initial with red penwork, recovered from a binding of Cranmer's 'Defence of the Sacraments', English inscription of seventeenth or eighteenth century, England, fifteenth century;* (d) *three fragments of a Lectionary, the largest 192mm. by 201mm., 4 large red initials, Italy, twelfth century; plus 31 others, thirteenth to fifteenth century*

Item (a) is from a well known manuscript in the hand of the humanist scribe PIETRO URSULEO OF CAPUA (bishop of Satriano, near Naples, d. 1483). The book was broken up c.1916, and is now widely dispersed. The leaf containing the colophon is now National Library of Australia (MS. 4052/T.107), and the leaf which came immediately before this one is now New Zealand, Dunedin Public Library, Reed fragment 32. Manion. Vines & de Hamel, *Medieval and Renaissance Manuscripts in New Zealand*, 1989, item 89, trace 14 leaves, but not the present one.

£3,000-5,000 €3,200-5,400

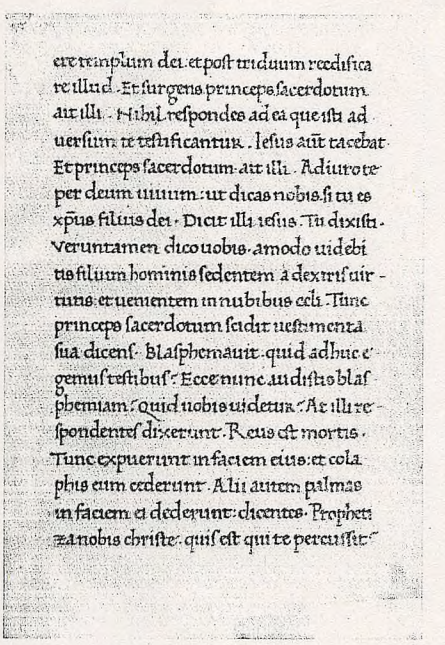

4(a)

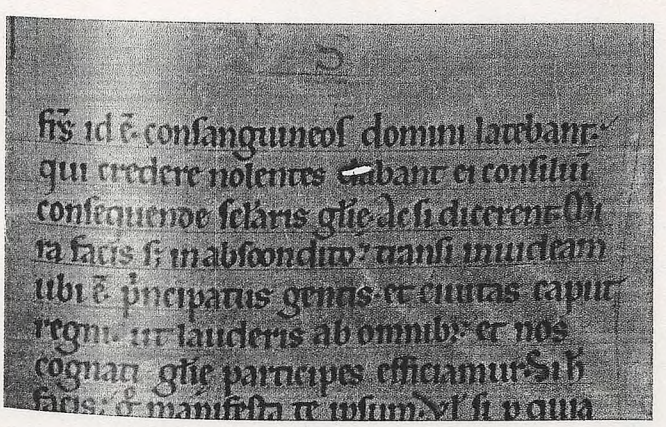

5(a)

5
Collection of leaves from medieval manuscripts, in Latin, on vellum [twelfth to fifteenth century]

fourteen fragments, *including* (a) ZACHARY OF BESANÇON, DE CONCORDIA EVANGELISTARUM *(Migne, Pat.Lat.186, col.327), 192mm. by 75mm., England or France, second half of twelfth century;* (b) PETER COMESTOR, HISTORIA SCHOLASTICA, BOOK OF ESTHER *(Migne, Pat.Lat.198, cols.1492-8), 280mm. by 202mm., France, thirteenth century;* (c) *Bible, Acts 7-8, 400mm. by 235mm., France, thirteenth century;* (d) *liturgical manual with neumes, 220mm. by 155mm., France, twelfth century; with another 10 fragments, twelfth to fifteenth century; all recovered from bindings*

£3,000-5,000 €3,200-5,400

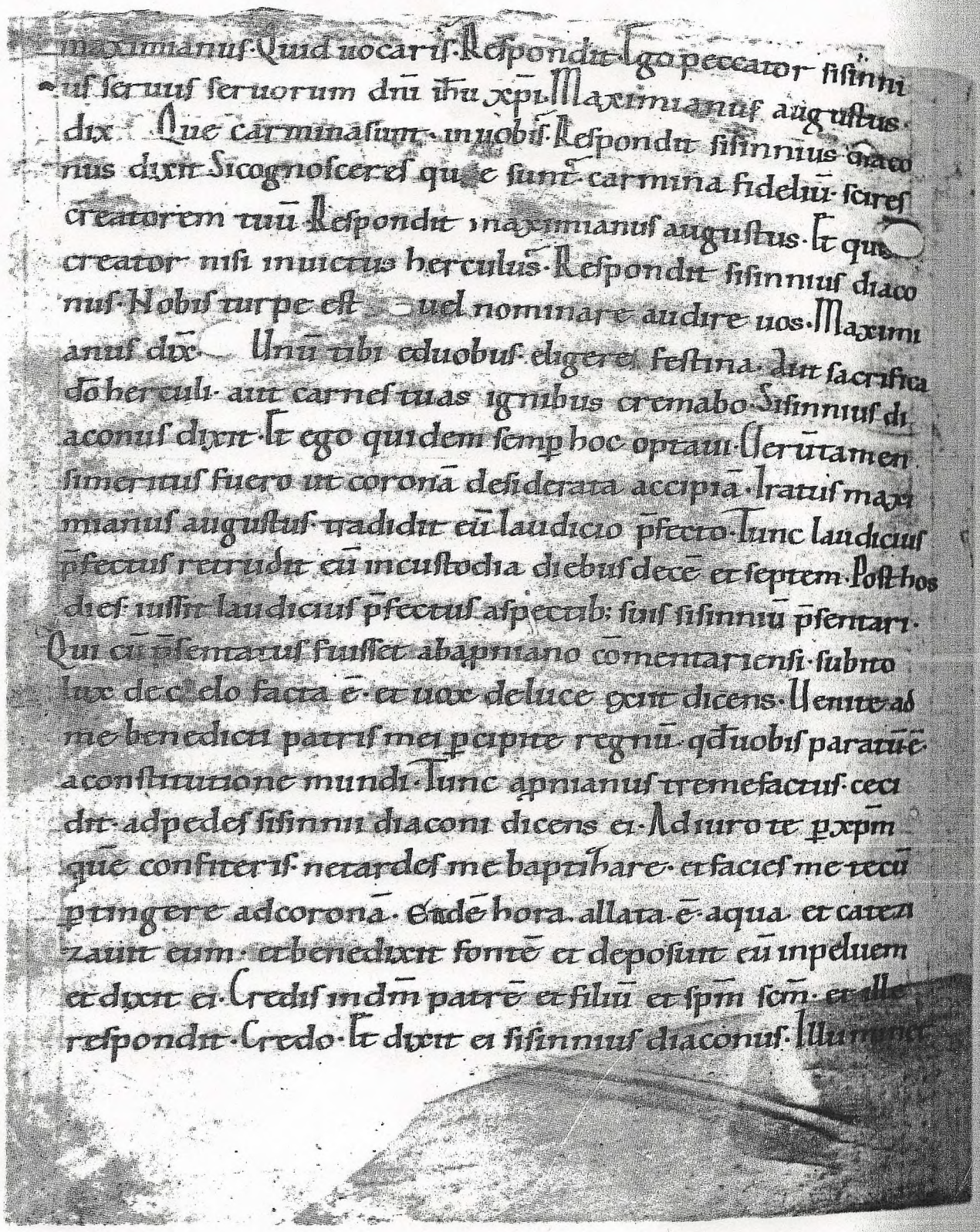

No. 88. Vitae Sanctorum, Italy, 12th Century (*Detail*) ?

London, Bernard Quaritch, Cat. 1036: Bookhands of the M.A. [Part I] (1984) No. 88

1 Doppelbl., 21.5 × 19.5 bzw. 11 cm dt. s. XI 2/3 ?

Vita Silvestri

dem ✠ ecclesia huius laudē implere ꝓcurat ; ꝓ dñm nr̄m ih̄m xp̄m filium
tuum . qui tecum & spū sc̄o uiuit & regnat dr̄s. ꝑ omnia sc̄la sc̄lor̄ . Ā.
℟ Dñs uobiscū . ℟ Et cū spū tuo . ℣ Sursum corda . ℟ Habemus ad dñm .
Gratias agamus dño dō nr̄o . ℟ Dignū et iustum est ;
ere ꝑ dignū & iustū est . Inuisibilē dñm omnipotentem
unt . filiūq; unigenitū dñm nr̄m ih̄m xp̄m . toto cordis affectu . & uocis ministerio ꝑsonare ; Qui pro nobis aeterno patri adae
debitum soluit . & ueteris piaculi cautionē pio cruore detersit ;
Haec sunt enī festa paschalia . in quib; uerus ille agn̄ occidit . cuius q;
sanguine postes consecrantur ; Haec nox est . in qua primum
patres nr̄os filios israhel dūctē eduxisti de egypto . quos postea rubrum
mare . sicco uestigio transire fecisti ; Haec igit̄ nox est . quae peccatorū
tenebras . columne inluminatione purgauit ; Haec nox est . quae
hodie p̄ uniuersū mundū in xp̄o credentes . gratiae . sociatq; sanctae ; Haec nox est .
& caligine peccatorū . reddit gratiae . sociatq; sanctae ; Haec nox est .
in qua destructis uinculis mortis . xp̄s ab inferis uictor ascendit ;
Nihil enim nob nasci p̄fuit . nisi redimi p̄fuisset ; O mira circa nos .
tuae pietatis dignatio ; O inestimabilis . dilectio caritatis . ut seruum
redimeres . filium tradidisti ; O beata nox . quae sola meruit scire
tempus & horā . in qua xp̄s ab inferis resurrexit ; Haec nox est .
de qua scriptum est ; Et nox ut dies illuminabitur . & nox illumina
tio mea in deliciis meis ; Huius igitur sanctificatio noctis . fugat scelera .
culpas lauat . & reddit innocentiā lapsis . & maestis laetitiam ; Fugat
odia . concordiā parat . & curuat imperia ; In huius igitur noctis
gratia . suscipe sancte pater . incensi huius sacrificium uespertinum .
quod tibi in hac cerei oblatione sollempni . per ministrorum manus . de
operibus apum . sacrosancta reddit ecclesia ; Quare beata nox . quae
exspoliauit aegyptios . ditauit hebraeos ; Nox inqua terrenis .

London, Quaritch, Cat. 1088, Bookhands of the M.A. Part III (1988) p. 40 f.
Nr. 33: Fragm. ; Bl., 31,2 x 20,6 cm ; dt. ca. 1000

London, Quaritch, Cat. 1348 (2007): Bookhands of the M. A. Part VIII Add p. 12-14 Nr. 9
cf. Einsiedeln 322 (888)

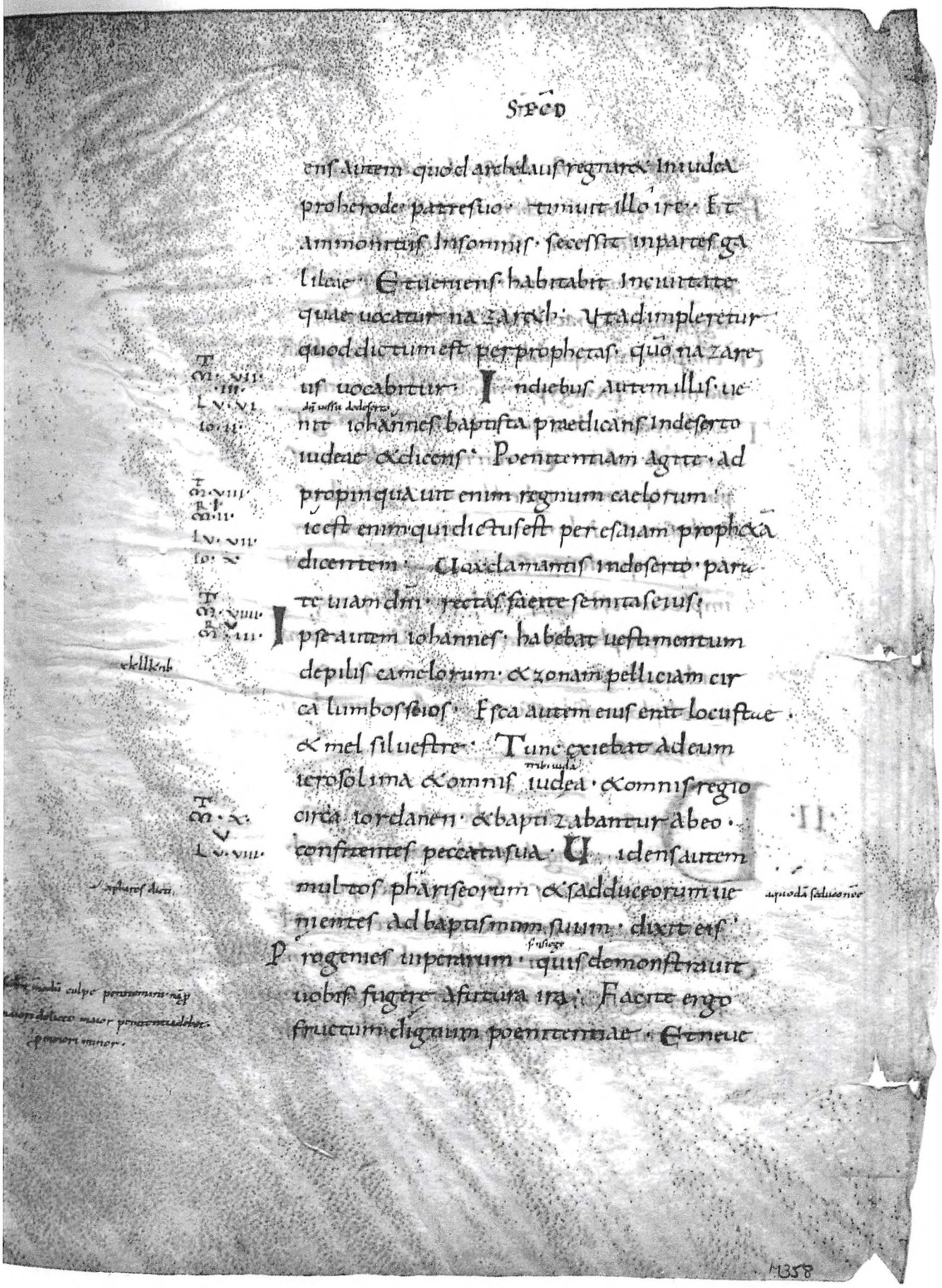

SECD

ens Autem quod archelaus regnaret in iudea
pro herode patre suo timuit illo ire. Et
admonitus insomnis secessit in partes ga
lilee. Et ueniens habitabit in ciuitate
que uocatur nazareth. Ut adimpleretur
quod dictum est per prophetas. quo nazare
us uocabitur. In diebus autem illis ue
nit iohannes baptista praedicans in deserto
iudee & dicens. Poenitemiam agite. ad
propinquauit enim regnum caelorum
ipse enim est qui dictus est per esaiam propha
dicentem. Uox clamantis in deserto. para
te uiam dni. rectas facite semitas eius.
ipse autem iohannes. habebat uestimentum
de pilis camelorum. & zonam pelliciam cir
ca lumbos suos. Esca autem eius erat locuste
& mel siluestre. Tunc exiebat ad eum
ierosolima & omnis iudea. & omnis regio
circa iordanen. & baptizabantur a deo.
confitentes peccata sua. Uidens autem
multos pharisseorum & sadducseorum ue
nientes ad baptismum suum. dixit eis.
Progenies uiperarum. quis demonstrauit
uobis fugere a futura ira. Facite ergo
fructum dignum poenitentiae. Et ne uc

M358

1 Bl., 24,5 x 19 cm; Matth. 2,13-3,9; ahd. Glosse; Prov.? s. IX 4/4?
s. X 1/3? Strabo?

London, Quaritch, Cat. 1348, Bookhands of the M. A. Part VIII (2007) p. 50 f. Nr. 53

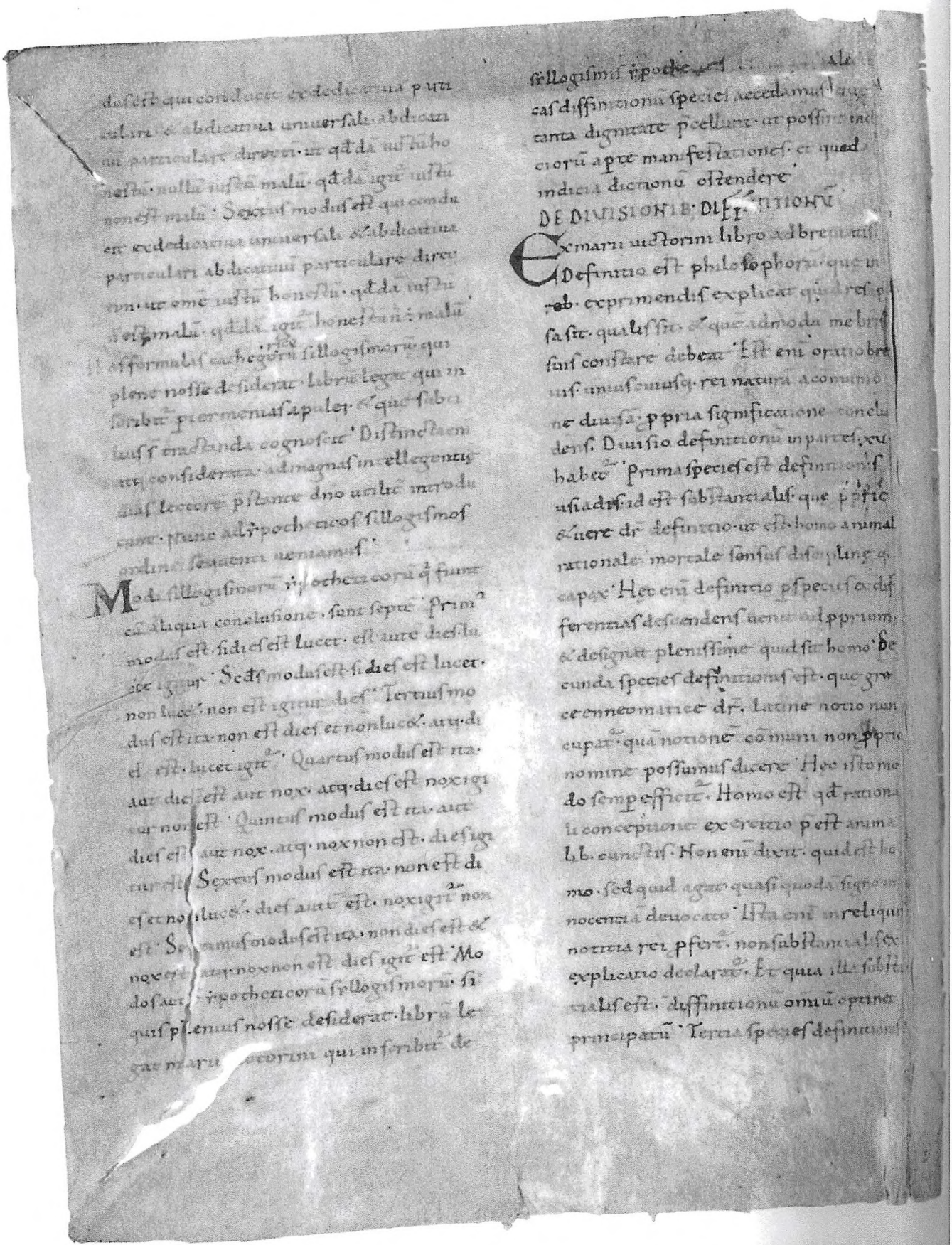

2 Bll., 27 × 21,5 cm; Isidor v. Sevilla, Etym. ; Prov. ? s. X ex. Worms?

R = st!

Nr. [53] = p. 50

Incipit tractatus Sancti Ambrosii de psalmo centesimo xviii.

IGET
OIS
TI
CA

queq; uelut tube increpuerit sono dauid ppha tam mora tiu qua magnus fuerit magis ter & qm in eo excellat ethica psalmi hui summa declarat gra. Si quide ciuslibet omnis doctrina moralis sit tu maxime suauitate carminis & psallendi dulcedine delectat aures animumq; demulcet. Merito q; plerisq; locis moraliu psalmoz sententias tam q stellas diffundit lumina que eluceant atq; eminent. Centesimum octauum decimum psalmum uelut plenum luminis sole meridiano feruente calore in processu libri constituit ea gratia ut neq; matutini ortus semi plena exordia neq; uespertini occasus quida se nulli defectu claritatis aliqd pfecti splendoris decerpent que p singulas hebdomadas digessit littera

ingenia primis litteras elementis assuescunt discendi usu assumere. ita etia nos huiusmodi elementis usu discam uiuendi. Littas aute singulis octonis uersiculos assepsit. ut simul & unitate docerea in pluralitate. unitas eni cohereat omnia. & regit cui subiecta omnia sunt. & purgatione legitime scificati oms. Octauo enim die sollepnis fit purgatio. ut exlege. qua octaua die circucisionis sollempnitas implerit statuta e. ut qa totus mundus coinquinat erat peccatis nris. & septe illis polluit diebus. Vbi aute uenit dies resurrectionis. cununcatim dno ihu resurrexim & erecti sum. in nouitate uite pferentes ob lationis gratiam. Hermoq; primogenita offerim animalia in figura primogenti filii dei castitatis & simplicitatis spale sacrificiu acceptu do. in quarto aut quinto die. ne inmundu atq; incisuma tui sacrificiu sit. si octaua die qua oms in xpi resurrectione in solitu resipiscentia. si; ea confirmata sum. Vnde licea in baptismate statim sit plena purgatio. tam qua ablutionis ipsi sacrificiiq; tanone baptizat debea cognoscere. in offerat sacrificiu nisi octauu ingrediat die. ut informat agnitione sacramentoz celestiu. non quasi rudis hostia. si; quasi tan

Chem. London, Branch Cat. 1147, Booklands of the M.A. Part V

cf. Engelberg cod. 73a, fol. 8v ?

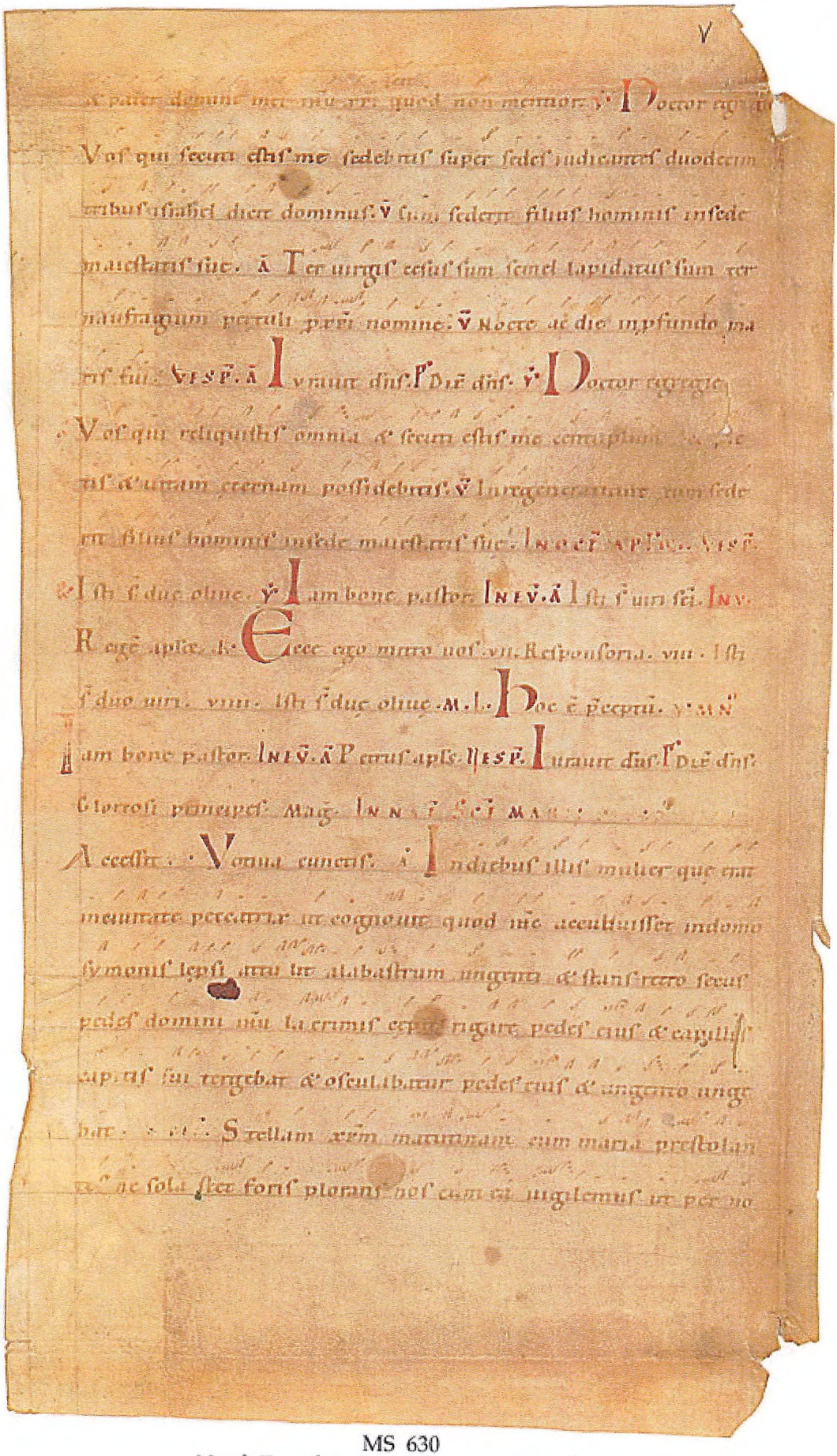

MS 630
North French neumes. France, mid 11th c.
London Schøyen Collection

30 MONASTIC ANTIPHONAL, Sanctoral, containing part of the Office of St. Paul (30 June), Commemoration chants for the Octave of Saints Peter and Paul (6 July), and the beginning of the Office of St. Mary Magdalene (22 July); a complete leaf of markedly upright format written in 21 lines in light brown ink, fine and regular late Carolingian hand, ruled with a hard point, initials and incipits in red, French neumes in the same colour ink as the text, recovered from a binding with some staining and wear especially to the recto, the blank margins trimmed but not affecting the text which is generally legible. 278 × 159 mm (217 × 130 mm)

Northern France, mid-11th century. £2250

From a beautifully written monastic antiphonal.
See illustration

31 MARTYROLOGY, containing the texts of the passions of Saint Juliana and Saints Faustina and Iovita; a nearly complete leaf, double columns of 41 lines, brown ink, Carolingian hand, ruled with a hard point, 6-LINE INITIAL 'T' in red outline partly filled with yellow and with a stylized vine entwining the letter, against a blue ground, rubricated opening, in good clean condition. 311 × 207 mm (285 × 195 mm)

Italy, 2nd half of 11th century. £1300

A decorated leaf from a Martyrology or Passionale, a collection of lessons on the passions of the martyrs intended for the Office of Prime. The lessons follow the annual cycle of the Sanctorale and contain historical notes on the lives of the saints. For the text of the passion of Saint Juliana see *Acta Sanctorum* Feb. II, p. 877 (there are many verbal differences between the present manuscript and the printed editions); for Saints Faustina and Iovita see *Acta Sanctorum* Feb. II, pp. 809 – 821.

From the collection of the Florentine antiquary Domenico Manni (1690 – 1788), with a marginal note in his hand "Faustina et Jovita". For an account see *Nouvelle Biographie Générale*, vol. 33, pp. 234 – 5.
See illustration

32 SACRAMENTARY, the collect, secret, postcommunion for feasts of apostles, one martyr, martyrs, one confessor, confessors, for virgins and the collects for Advent; a complete vellum leaf written in a large angular romanesque hand, 26 lines, single column, brown ink, ruled with a hard point, numerous versal initials (2-line) in brown ink marked with red, headings marked with red, the recto quite worn, the verso in very good condition. 287 × 202 mm (255 × 180 mm)

Germany, 2nd half of 11th century. £750

From a handsome romanesque Sacramentary intended for public reading. Pentrials include "Arma virumque", the opening of Virgil's Aeneid, in a good 15th century hand which appears to be Italian, and the date "1617".
See illustration

MS 040
The Liesborn Gospels. Germany, 3rd quarter of 10th c.

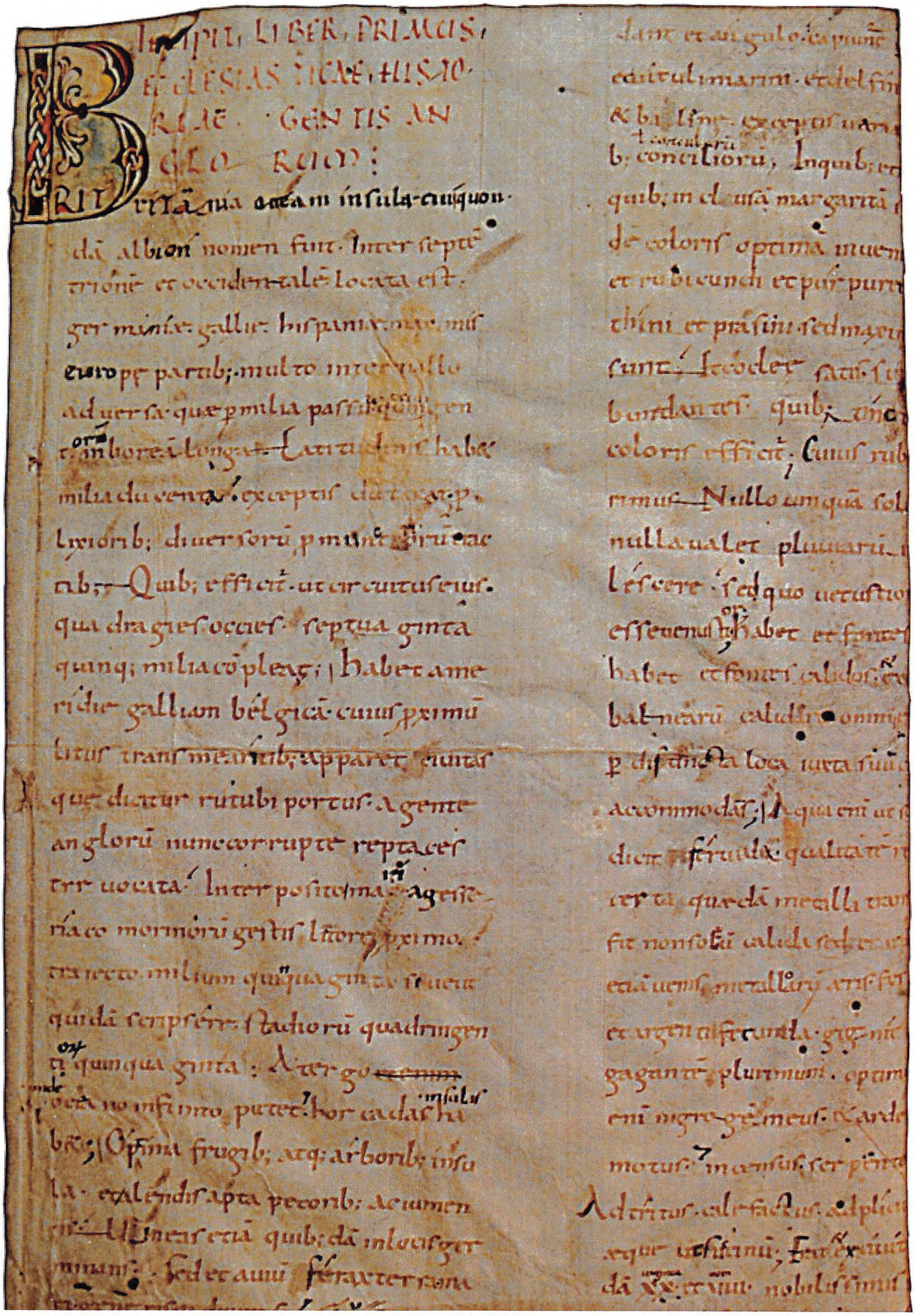

INCIPIT LIBER PRIMUS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ GENTIS ANGLORUM:

BRITTANIA ... insula ... quondam Albion nomen fuit. Inter septentrionem et occidentalem locata est. Gentium: Galliæ Hispaniæ Italiæ quæ Europæ partibus multo intervallo adversa quæ per milia passuum quingenta longo tractu habet milia ducenta. Excepta dextra parte Britanniæ quæ contra Hiberiam longissime tendens habet milia ducenta. Quæ efficiunt ut circuitus eius quadringenta quinquaginta milia complens habeat ame ridie Galliam Belgicam cuius primum litus transmeanti ubi apparet civitas quæ dicitur Rutubi portus. A gente Anglorum nunc corrupte Reptacester vocata. Interposito mari Agessinaco mermorum gentis littori proximo. Trecenta milium quinquaginta fluenta quidam comprehendunt. Radiorum quadringenta quinquaginta. Ab ultimo autem insulæ vertice Hiberniæ ... insulæ ... vicinio patet. Horcadarum ... insularum ... Optima frugibus arquæ arboribus insula. Et dissipata pecoribus ac lumenta. Ubi arcta quibus data injuncta germanis. Fœderatum ferarum ... [illegible] ... dam et angulo capiunt ... [illegible] ... castrul marum et del fi ... & bi ... ex ... b. conciliorum, In quibus ... quibus in ... margarita ... de colore optima nuem ... et rubicundi et purpurei ... chini et prasini sed maxi ... sunt. Secuter satis ... bundanter quibus ... colorum efficiat. Cuius rub ... rimur. Nullo umquam sol ... nulla valet plumarius ... lescere. Sed quo uetustio ... esse cum habet et ... habet et fomari calidos ... balneari caldarium omni ... per distincta loca iuxta fluvios ... accommodatis. In quarum ... dicm ... feruida qualitatem ... certa quæda metalla ... fit non solum calida sed et ... etiam uenis metallorum arsis fit ... et argentum effundat. Quæ ... gagatem plurimum. Optim ... eni nigre gremeus. Et arde ... metus. In arsus ser pent ... Adtritus calefactus. Applic ... aque ut sanum. Fracti ... da ... et VIII. nobilissimus